Politikai röpiratok.

146.

146
1298

A BRÜSSELI

ÉS

A PÁRISI RENDŐRSÉG.

IRTA

PÁZMÁNDY DÉNES.

BUDAPEST.
KILIAN FRIGYES EGYET. KÖNYVKERESKEDÉSE.
1876.

(DE BALLAGI GÉZA.)

Franklin-Társulat nyomdája.

A rendészet már egyetemi koromban egyik kedvencz tantárgyamat képezte; kiváló figyelemmel hallgattam volt Berlinben Dr. Helwing-et, s nagy szorgalommal olvastam Robert von Mohl hires könyvét a Polizeiwissenschaftról.

Később Párisban egy rendőrbiztossali ismeretség adá meg az első impulsiót a rendőrség practicus tanulmányozására.

Végre, ezelőtt két éve, a magy. kir. Belügyminiszter urtól ajánló-leveleket kértem követségeinkhez, s ezek utján sikerült a külföld különben igen elzárva tartott rendőr-hivatalaiba behatolnom.

Ezuttal csak a brüsseli s a párisi rendőrség leirására szoritkozom. Az első kizárólag *municipális*-, utóbbi pedig *államintézmény*. — Egy perczig sem habozom kimondani, hogy én az állami rendőrség hívei közé tartozom.

Lehetetlen, köszönetet nem mondanom itt gróf Szapáry Gyula volt belügyminiszter urnak, a miért czélom elérésében támogatni kegyes volt.

Hálásan kell továbbá megemlékeznem Mr. François Bourgeois, a brüsseli police judiciaire fejéről, s Mr. Foucault-ról, inspecteur-divisionnaire a párisi rendőrfőnökségnél, kik az adatok gyüjtésénél olyannyira segitségemre voltak.

. . . S ha ön, tisztelt olvasó, némi élvezetet talált ezen kissé száraz mű lapozásában, ugy folytatni fogom azt két igen érdekes tárgy, a sz.-pétervári s a londoni rendőrség vázlatával.

BRÜSSELI RENDŐRSÉG.

BEVEZETÉS.

Belgiumban három hatóság szabályozhatja a rendőrséget:

a) a kormány;

b) a tartományi tanács;

c) a község-tanács. (Art. 67 et 107 de la Constitution.)

A király, egyik miniszterének ellenjegyzése mellett, a tartományi tanács (conseil provincial) csakis a felség beleegyezésével — az első az *országra*, utóbbi a *tartományra vonatkozó* szabályrendeleteket bocsátja ki, melyeknek azonban a fennálló törvényekbe ütközni nem szabad. — Uj rendőri törvényeket hozni, vagy a régieket magyarázni, csakis a képviselőház, a senatus s a királynak együttesen lehet.

A *helyi rendőrséget* kizárólagosan a község-tanács gyakorolja. Sem a kormány, sem a tartományi tanács ebbe nem avatkozhat; de másrészről a községtanács oly határozmányokat, melyek a tartomány, vagy az országra szóló általános rendőri szabályrendeletekkel ellenkeznének, nem hozhat, s ha mégis hozna, ugy a király egy *okadatolt döntvénynyel* (*arrêté motivé*) azokat megsemmisítheti.

Minden község kénye-kedve szerint rendezheti be magának saját rendőrségét, a minthogy a költségeket is egyedül ez fedezi.

A helyi rendőrségnek a feje mindenhol a polgármester, kit a király nevez ki a község-tanács tagjai közül. Nagyobb városokban a polgármester alatt Rendőrbiztosok működnek, kiket ismét a király nevez ki azon névsorból, melyet eléje a község-tanács terjeszt. A község-tanács felfüggesztheti a Rendőrbiztost, de ez 15 napnál tovább nem tarthat. Hosszabb felfüg-

gesztés vagy elmozdításra csak a királynak van joga. (Art. 123 de la Loi communale du 30 Mars 1836.) A Rendőrbiztos-helyetteseket (Commissaire adjoint), a Rendőr-felügyelőket s a Rendőrügynököket egyenesen a község-tanács nevezi ki. — A mezei őröket (garde champêtre) a község-tanács jelöltjei közül a tartományi Kormányzó nevezi ki. (Art. 125 de la L. C.)

Az állami-, valamint a tartományi rendőrségnek közvetlen végrehajtó közegei nincsenek Belgiumban; a helyi rendőrség van ezzel is megbízva; különben a fontosabb teendők a csendőrség által végeztetnek, mely — a mint tudjuk — állami intézmény. (Art. 78 de la L. C., és Art. 8 de la Loi provincial.) Az állami rendőrség igazgatására azonban az igazságügyminiszteriumban egy külön osztály létezik, a *Sûreté Publique.* (Arrêté Royal du 9 Janvier 1832.)

A tartományi rendőrség felügyeletével a tartományi Kormányzó van megbízva, kit a járásokban a Járás-biztos (Commissaire d'Arrondissement) helyettesít.

A Törvényszéki Rendőrség (Police Judiciaire) Belgiumban el van választva a közigazgatási (administrativ) rendőrségtől.

A Törvényszéki Rendőrség czélja: a vétségek és bűntények nyomozása s felderítése. (Art. 8 du Code d'Instruction Criminelle.)

A Törvényszéki Rendőrség közegei:

a) A királyi ügyész — a bűntényeket illetőleg.

b) A Rendőrbiztos — csupán a vétségekre.

A királyi ügyész segédeül tekintendők ezenkivül:

1. A vizsgáló-biró.
2. A béke-biró.
3. A Rendőrbiztos.
4. A polgármester.
5. A csendőrség parancsnokai.
6. A mezei s erdei rendőrök. (Gardes Champêtres et forrestiers.) (Art. 9 du C d'I. C-elle.)

Az 1842. szept. 27-ki törvény 2-ik czikkének értelmében a

tengerészeti biztosok (Commissaires maritimes) a hajókon elkövetett bűntényekre nézve a Törvénykezési Rendőrség gyakorlásával megbizatnak. — Hasonlólag rendelkezik az 1843. április 15-én hozott törvény az állami vasuti-, s az 1831. jul. 18-án hozott törvény a közegészségi hivatalnokokkal a vasutakon, illetőleg a kórházakban elkövetett bűntényekre nézve.

Brüssel városában (kizárván annak külvárosait) egy — a párisi Sûreté mintájára szervezett rendőri osztály van felállítva, melynek vezetője e czímet: Chef de la Police Judiciaire viseli, s ki az administrativ Rendőrfőtől független s különálló állást foglal el. — A polgármester mindazonáltal hyerarchiai feje a Chef de la Police Judiciairenek is.

A brüsseli rendőrség, a mint a fentebbiekből látszik, egyedül s kizárólag municipális intézmény. Legfőbb igazgatója e rendőrségnek a Polgármester, ki ismét a község-tanácstól függ. — A Rendőrbiztosok egyike e néven: *Commissaire en Chef*, a rendőrség *parancsnoklásával* van megbízva.

Brüssel területi felosztása már maga lehetetlenné tesz minden systematicus s erélyes rendőri actiót. A külvárosok ugyanis külön községeket képeznek, s így külön rendőrségük is van; úgy, hogy a brüsseli rendőrség csak a szorosan vett Brüsselre (180,000 lakos) vonatkozik, míg a vele egészen egy testet képező s összeforrt 9 külváros 185,000 lakossal *kilencz* különféle rendőrség alatt áll. Ily körülmények közt természetesen a legjobb rendőrség is csak fél sikerre lehetne képes.

A brüsseli rendőrség azonban — az administrativ rendőrséget értve most — még csak a *jó* epithetonra sem tarthat számot. Hibázik ugyanis nála azon két factor, mely a rendőrség éltető eleme: a pénz és a hatalom!

A község-tanács lehető keveset áldoz a rendőrségre. Az 1875-ki budget 500,000 francot tüntet fel. Ezen összeggel csak 325 rendőrt tarthatott Brüssel. — Az ottani rendőr-közegek egyértelmű nyilatkozata szerint legalább kétszerennyi emberre volna szükség.

A belga törvények egytől-egyig ellenségei a rendőrségnek. Hogy ne idézzek többet, a rendőrségnek tilos a *királyi ügyész irott parancsa nélkül* egy magános házába csak be is lépni! Más részről a belga nép a legféktelenebbek egyike, a köznép iszákossága s verekedő természete minden nap durva kihágások szinhelyévé teszi az utczákat. Órákig tartó csoportosulásokat látunk, a nélkül, hogy a közelben álló rendőr közbelépne, s ha mégis teszi ezt, ugy az mindig *tanácsadás* képében történik, s a nélkül, hogy szavait tettel (bekisérés) támogatná. A brüsseli rendőr csakis bűntettek elkövetésével szemben érzi magát biztosan s találja fel energiáját; a nép ily esetekben, s ez szolgáljon dícséretére, egész erejével támogatja a közbiztonság őrét, a mi arra mutat, hogy a lakosság voltaképen nem erkölcstelen, romlott, de rakonczátlan. — Nagyobb erő s erély engedélyezése a rendőrségnek, s e bajok meg fognak szünni! *

Desiderata. A külvárosokat bele kell olvasztani a fővárosba; állami segélyt adni a rendőrség fenntartására s állami befolyást nyerni annak. Igy a brüsseli rendőrség javulni fog.

A Törvényszéki Rendőrség, ellenkezőleg, igen jól van szervezve Brüsselben s müködése a legkiválóbb sikert mutatja fel, melyben nagy része van annak mostani vezetője, *Mr. François Bourgeois*-nak, ki ép oly ügyes mint energicus policier. — Mig az administrativ rendőrség feje a városházán székel, addig a Chef de la Police Judiciaire hivatali helyiségei, ettől távol, egy magánházban vannak elhelyezve.

* Különös, hogy az erélytelen rendőrség mellett áll Belgiumban a rendkivül erélyes Csendőrség. Sehol sem lép fel a világon a Csendőrség oly szigorral, mint ép Belgiumban. Alig mulik el hó, nap, hogy a Csendőrség az ország egy vagy más vidékén — rendesen munkás-zavaroknál — pár embert agyon ne lőjön . . . Dobpergés, felolvasása a törvénynek, tűz! Ez a Csendőrség utasitása. Annak főparancsnoka szájából hallottam. S, jegyezzék meg, soha a különben igen izgékony sajtó, vagy a parlament, még meg nem támadta érte a kormányt. Hja, Belgium iparos ország! Az ipar, élet; a ki az ipart háboritja, annak halál!

ÁLTALÁNOS BEOSZTÁS.

A Brüsseli Rendőrség személyzete igy oszlik meg:

1	Rendőrbiztos, mint főnök . . .	illetménye	8500 fr.
1	» a törvényszéki rendőrség feje	»	7500 »
1	» az államügyész mellett	»	6500 »
5	» a kerületekben	»	à 5000 »
9	Commissaires-adjoints-inspecteurs	»	3000 »
23	Commissaires-adjoints	»	2400 »
4	Commissaires-adjoints-secrétaires	»	1800 »
9	Agents spéciaux	»	1600 »
59	Felügyelő (inspecteurs)	»	1400 »
38	Ügynök a törvényszéki osztálynál	»	1400 »
128	I-ső osztályu közrendőr	»	1200 »
127	II-od osztályu közrendőr	»	1100 »

A szolgálati ágakra nézve létezik:

A. Egy központi Divisió.

B. A törvényszéki osztály.

C. Hat területi Divisió.

A központi Divisió áll:

1 Rendőrbiztos-főnök,
4 Commissaires-adjoints-inspecteurs,
6 Speciális ügynök, — és
20 Felügyelőből.

A Police Judiciaire szakosztályában találunk:

1 Rendőrbiztos-osztályvezetőt,
1 Helyettesét ennek,
2 Commissaires-adjoints-inspecteurs-t,

5 Commissaires-adjoints-t,
10 Speciális ügynököt, — és
21 Közönséges ügynököt.

Az 1—4 kerületi Divisió mindegyike magában foglal:
1 Rendőrbiztos,
4 Commissaire-adjoints,
1 Titkár,
6 Felügyelő,
4 Speciális ügynök, — és
52 közrendőrt.

Az 5-ik és 6-ik Divisiók személyzete kisebb; elseje csak 22, másodika 15 közrendőrrel csupán.

Ezenkivül van 4 ügynök a kikötő, 5 a Parc s 2 az árucsarnokban.

A nappali szolgálat tart éjfélután fél óráig; éjjel a közbiztonság egyedül őrjáratok által tartatik fenn.* — A Rendőrállomáson egy bizonyos számu ember permanens szolgálatban van.

A centrális Divisió székhelye a Városháza; a kerületi Divisiók illető kerületeikben, középületekben vannak elhelyezve. A Rendőrbiztosnak mindig azon házban kell laknia, melyben hivatala létezik, az összes személyzetnek pedig a kerületben.

Kinevezés. Előléptetés. Nyugdijazás.

E czimen "*Recueil de l'Ordonnance, Règlements et Instructions pour le Service de la Police à Bruxelles*" egy füzetet adott ki a polgármesteri hivatal, mely paragraphusokba szedve igen világosan adja elő a rendőrség kötelességeit, terheit, valamint jogait is; II-ik czim alatt ezeket olvashatni benne.

* Az *őrjáratok*, általános tapasztalás szerint, igen csekély haszonnal vannak, ugy Brüsselben, Pesten, mint a világ bármely városában.

Art. 17. A Községtanács rendőri bizottsága van megbizva a rendőrségnél alkalmazni óhajtott biztosok, ezek segédei s az ügynökök képesitése felett itéletet mondani.

Art. 18. Mindenki, ki egy rendőri állomásra pályáz, folyamodása kapcsában bizonyitani tartozik: hogy belga, hogy katonakötelezettségének eleget tett, hogy 21 éven felől s 35-ön belől van stb. stb.

Art. 21. Az ügynökök véglegesen csakis egy próbaév leteltével neveztetnek ki.

Art. 24. Valamennyi rendőri hivatalnok s ügynök, mielőtt szolgálatba lépne, hitet tesz le a Polgármester kezeibe.

Art. 25. 26. 27. Az állomások betöltésénél a rang s szolgálatban következőknek adatik elsőség. Csupán azon esetben, ha a személyzetben erre alkalmas egyén nem találtatnék, vétetnek fel ezen kivül állók.

A Rendőrbiztost, a mint láttuk volt, a király, az alatt a hivatalnokokat s ügynököket a Polgármester nevezi ki.

A nyugdíjak esetről-esetre szabatnak meg a Községtanács által. Szokás szerint 20 évi szolgálat kivántatik a nyugdíjazáshoz; özvegyek és árvák azonban 10 éven felől már képesittetnek.

Szolgálati kötelmek. Büntetések.

V-ik czim.

Art. 39. A hivatalnokok s ügynökök összes idejüket a rendőri szolgálatnak kell hogy szenteljék.

Azért szorosan tiltva van nekik bármely más hivatalt viselni, vagy akár saját, akár nejük neve alatt kereskedést üzni.

Art. 41. Tiltva van fenntieknek, bármely szín alatt is pénzt vagy más jutalmat elfogadni.

Art. 42. *Büntetési fokok:*

Munka-többlet; megintés; feddés; pénzbeli levonás; felfüggesztés; rangvesztés; elbocsátás.

A 3-ik fokig a Rendőrbiztos, azontul a Tanács határoz.

Az illető elébb mindig kihallgatandó.

Art. 45. Egyszer már elbocsátott egyén többé soha vissza nem vétethetik a Rendőrség közé.

KÖZPONT.

(BUREAU PERMANENT CENTRAL.)

A Városházán egy központi folytonlagos rendőri hivatal van felállitva.

Feladata ennek: panaszok s jegyzőkönyvek felvétele; rendetlenségek s csődülések meggátlása vagy elfojtása, és különösen, segitségére lenni azoknak, kik a rendőrség beavatkozását kérelmezik.

A központi hivatal vezetése egy Commissaire-adjoint-inspecteur-re van bizva, kinek kötelessége minden reggel a Rendőrbiztos-főnöknek jelentést tenni. A Központi szakasz (Division Central) attributumai közé tartoznak még:

1. Az árucsarnokok s vásárok.
2. Szinházak, mutatványok s nyilvános ünnepélyek s szertartások.
3. Utlevelek s idegenek.
4. Mindenféle nyilvános kocsik.
5. Általános, a biztonság s tisztaságot czélzó intézmények.
6. Községi fogház.

Az árucsarnokok s vásároknál a rendőrség ügyel a megnyitási s zárlati idők pontos betartására, valamint a rend s tisztaságra.

A szinházak — a Monnaie (Opera) kivételével — hol egy Rendőrbiztos mindig jelen van, 1 Adjoint s egy Inspecteurt kapnak. — A szinházak s egyéb mutatványok — kivévén a kir.

szinházakat (Monnaie s du Parc) — bizonyos díjat tartoznak fizetni a rendőri szolgálattételért. Szinház, hangverseny, minden embertől 2 fr. Bál, éjfél előtt 3; éjfél után 4 fr.

Az utlevél-osztály, melynek teendői az idegenek s utasok figyelemmelkisérésére szoritkoznak, s melylyel a jelentési hivatal egybe van kapcsolva, 1 Adjoint-Inspecteur s 6 speciális ügynökből áll. — A szálloda-tulajdonosok egy rendőr-könyvet tartoznak vinni, melybe az utas nevét s a generáliákat beirja. Ezen könyvet az ügynökök minden délelőtt átnézik, maguknak a neveket kiszedik s a hivatalban egy főlistába összeállitják. — A brüsseli Rendőrség nagyon is kevés szigort fejt ki ez ágnál, s az egész bureau inkább csak névleg müködik.

A nyilvános kocsik: bérkocsi, omnibus, (diligence, tramway stb.) felügyelete is igen sok kivánni valót hagy hátra. Sehol roszabb lovak s piszkosabb kocsik mint Brüsselben nem találtatnak; kivételt ez alól csakis a lóvasut képez, mely egy angol társaság birtokában britt gyorsaság s kényelmet mutat fel. — De a szabályrendeletek azért igen nagy szigorral vannak előirva: szorosan meg van határozva a kocsi formája, magassága, szélessége, a hajtás sebessége stb.; de a végrehajtás elmarad. Az igazi belga szabadságának korlátozását s zsarnokságot találna abban, ha a Rendőrség még ilyen dolgokba is beleavatkoznék!

A községi fogház, köznéven *La Migo*, a nagyszerü berendezésü belga állami fogházaktól de mindenben különbözik. — Patriarchális fogház ez, melyben csak itt-ott lézeng egy fogoly! Egy régi épület, közönséges lak-beosztással; egyik sarokban az iszákosok, másikban a kötelesség-mulasztott nemzetőrök, egy lépcsőn feljebb a prostituáltak . . .

A közbiztonságot s köztisztaságot szabályzó rendeletek szintén a központból, a Polgármester vagy Rendőrbiztos-főtől veszik eredetüket; — utóbbi intézkedik végrehajtásuk felett.

TÖRVÉNYSZÉKI RENDŐRSÉG.

(POLICE JUDICIAIRE.)

A mily gyengének mutatkozik a Brüsseli Rendőrség minden egyéb ágaiban, ép oly erélyes s hatalmas a Bűntényi Rendőrség.

A Bűntényi Rendőrség külön álló organisatióval bir, de szolgálatában mindazonáltal köteles betartani a következő előirt beosztást.

A négy első Területi Szakasznál, valamint az 5-ik és 6-ikat összevéve, egy-egy *Brigade Judiciaire* van elhelyezve, mely áll 1 Adjoint, 1 Inspecteur s 2 ügynökből. Ezen szerény csapat mintegy Expositurát képez a Városnegyedben, s leginkább a helyi ismeretek megszerzése végett látszik felállitva lenni.

Egy másik Brigade, *dite de la voie publique* — kétszeres személyzettel, mint az előbbiek — s mely az egész városra kihat, segitségére van a Városnegyed-Brigadeoknak, s különösen a zsebtolvajok hajhászását czélozza.

1 Adjoint, 1 Inspecteur s 2 ügynök ezenkivül *tartalékban* van éjjel-nappal a Főnökségnél. Minden éjjel egy őrjárat alakittatik, melyhez az összes személyzet sor szerint járul; az őr-vezető Adjoint reggel 10 órakor jelentést tartozik tenni a Főnöknek.

Világos, hogy mindezen szolgálatokra az összesen csak 40 főből álló személyzet nem elégséges. A Főnök nyilatkozata szerint 100 emberre lenne még szüksége, hogy teljesen megfelelhessen feladatának.

Ugy a hivatalnokok, mint az ügynökök a Bűnügyi Rendőrségnél rendes szolgálatukat polgári ruhában végzik. Igazolásukra egy a város színeit feltüntető szalagon viselt érmet hordanak maguknál, melyen Brüssel czimere látható.

A *Sommier Judiciaire* — egészen párisi módon berendezve — itt vitetik. 1874-ben 45,000 száma volt.

TERÜLETI SZAKASZOK.

(DIVISIONS TERRITORIALES.)

A szorosan vett város (t. i. Brüssel a külön községeket képező elővárosok nélkül) rendőrileg 6 Divisiót képez, melyek ismét Quartier s Serie-kre vannak osztva; összesen van 18 Quartier s 100 Serie.

A Divisió központján van a Rendőr-Állomás: Bureau de Police. A hivatalnak mindig földszint kell feküdnie s egy váróteremmel, valamint fogdákkal — külön a férfiak s a nők számára, ellátva lenni. A Bureau a közönség számára nyitva áll reggeli 9-től 5-ig; ezentul csak in flagranti esetekben lehet érintkezni.

A Rendőrbiztos feje a Szakasznak. Minden reggel főjelentést tesz a Központnak, fontos esetekben ezenkivül azonnal értesiteni tartozik a Rendőrbiztos-Főnököt, vagy ha bűntény adta magát elő, a Törvényszéki Rendőrségi osztályt.

Az utczai szolgálat igy végeztetik:

Minden Seriesnek van egy rendőre, ki nem változtatik soha. A Series-rendőrre van első izben bizva Seriesének közbiztonsága; egy utcza- s házszám szerint rovatolt könyvet visel magánál, melybe beirja a Series összes lakosait, gondja lévén jegyzeteit evidentiában tartani. — A Series-rendőr nem lesz felváltva, a miből következik, hogy szolgálata nem folytonlagos; ½10-kor este ez megszünik s csak másnap reggel ½7-kor veszi ismét kezdetét.

A Series-rendőrök mellett vannak a *fix poste*-ok — egy őrtálló rendőr utcza-keresztezés vagy téren, középületek előtt vagy bizonyos nagyobb forgalmu utcza-részen. (Rue Neuve, Montagne de la Cour, Passage St. Hubert etc.) Ezen rendőrök már *váltakoznak*, még pedig napjában 4-szer, s ily rendben: *A.* r. 9½—1; *B.* 1—5; *C.* 5—9; *D.* 9-től éjfélután ½1-ig. — Ez időtől fogva

reggelig Brüssel utczáin a Rendőrség csak őrjáratok által lesz képviselve.

Az őrjáratok. Minden Territoriális Divisió 10 embert ad az őrjáratokhoz, kikhez járul még 2 tűzoltó (Pompier). 2—2 ember képezvén egy őrjáratot, minden Divisióban 7 őrjárat működik. — A Törvényszéki-Rendőrség külön őrjáratokat alakit. Az őrjáratok ½1-kor kezdik meneteiket, s végzik reggel 6-kor. — Egy a Központban szerkesztett őrjárati táblázat szolgál nekik utmutatóul.

KÜLÖNÖS SZOLGÁLATI ÁGAK.

(SERVICES SPÉCIAUX.)

Kikötő-rendőrség.

A kikötő rendőrsége egy kikötő-kapitányra van bizva, ki 4 ügynök felett rendelkezik. A kikötő-kapitány közvetlen a Rendőrbiztos-Főnökkel közlekedik.

EGÉSZSÉGI OSZTÁLY.

(BUREAU SANITAIRE.)

Ez azon czim, mely alá Brüsselben a prostitutiót rejtették, — a mely mellesleg legyen mondva, itt ép oly lármás s romlott, mint Európa bármely más városában.

Az egészségi osztálynak önálló igazgatója van. A szabályrendeletek végrehajtását, a beiratást, a büntetést, az orvosi látogatásokat — mind ő intézi, a Polgármester, illetőleg a Tanács közvetlen befolyása alatt.

A beiratásnál mindjárt mutatkozik a túl-gyengédség; hasonlókép a szabályrendeletek végrehajtásában, melyek pedig, a mint látni fogjuk, elég szigoruak lennének.

A PROSTITUTIÓRA VONATKOZÓ SZABÁLYRENDELETEK BRÜSSEL VÁROSÁBAN.

1. §. Minden asszony vagy leány, ki rendesen s keresetkép üzi a prostitutiót, — prostituáltnak vétetik.

Ezek két osztályzatba soroztatnak:

a) *Húzbeli leányok* (Filles de maison), azaz azok, kik engedélyezett bordélyházakban tartózkodnak;

b) *Magánosak* (Filles éparses), kiknek magán-lakásuk van.

3. §. A beiratás vagy saját kérelem folytán, vagy hivatalból történik, mindig a Tanács által.

5. §. A beiratás kitünteti az illető rend-számát, nevét, keresztnevét, korát, születési s tartózkodási helyét, utolsó lakását, előbbi foglalkozását s az okokat, melyek a prostitutióra vezették.

Minden nőnek egy különös ügycsomó (Dossier) nyittatik, mely magába zár minden reá vonatkozó okmányt s iratot.

10. §. A magánosok 4 különféle díj-fokozatba esnek az orvosi látogatásokra nézve, melyek mindegyikeért fizetnek:

Az 1-ső osztályosak	. . . .	40 centimeot,
» 2-ik »	. . . .	30 »
» 3-ik »	. . . .	15 »
» 4-ik »	. . . .	semmit.

Az utóbbi osztály magában foglalja a 40 éven felülieket, továbbá azokat, kiknek gyermekeik vannak.

13. §. A kitörlést szintén a Tanács rendeli el.

26. §. A bordélyház-tulajdonosok csak oly nőket fogadhatnak be, kik rendes orvosi vizsgálatban részesülnek, s kiknek engedélyük van.

27. §. A tulajdonosné 50 éven belől szintén alá van vetve az orvosi vizsgálatnak.

35. §. Szigoruan tiltatik:

1. Az utczára lépni tisztességtelen öltözettel, vagy ittas állapotban.

2. Az ajtók vagy ablakoknál mutogatni magukat.

3. Megállni az utczán vagy sétányokon.

4. Beszélgetni e helyeken.

5. A férfiakat megszólitani, követni, vagy feléjök inteni.

6. A Parcba (királyi) belépni.

7. Esteli harangozás után az utczákon tartózkodni.

8. Szinházakban, hangversenyekben, circusokban más helyre ülni, mint a melyeket a rendőrség nekik kijelölt.

34. §. A prostituáltak hetenként két orvosi vizsgálatnak tartoznak magukat alávetni.

Azon magányos leánynak, ki 4 héten át rendesen megjelent az orvosi vizsgálatokon, a díj egészen elengedtetik.

A ki ezen látogatásokat elhanyagolná, az kettös díjjal büntettetik minden egyes elmulasztott látogatás után; ezenfelül 1—5 napig terjedhető fogsággal is sujtathatik.

35. §. A bordélyházbeli 1-sö és 2-ik osztályzatu leányok a lakáson fogadják az orvos látogatását; a 3-ik osztályzatu s a magányos leányok az erre különösen kijelelt *Dispensaire* helyiségeiben vizsgáltatnak meg. — Mindazonáltal e látogatás a lakáson is történhet, ha az illető per 1 franc 4 látogatást előre kifizet.

36. §. A *Dispensaire* vasár- és ünnepnapokat kivéve mindennap reggeli 9 órától délután 3 óráig nyitva áll.

43. §. Az orvos a leány kezei közt lévő könyvecskébe beirja a vizsgálat eredményét és napját.

44. §. Minden inficiáltnak talált nő azonnal a kórházba küldetik.

45. §. A meggyógyult nő rögtön kibocsáttatik.

49. §. A vétségben talált leány vagy bordélyház-tulajdonos 5—15 francig terjedő birság s 1—5 napig való fogsággal büntettetik. Ezenkivül utóbbitól az engedély is elvétethetik.

(Kelt a városi Tanács 1844. ápr. 18-ki üléséből; változtatásokkal 1851. jun. 14. és 1855. decz. 22-éről.)

A Dossier (ügycsomó) mintázata:

N° Modèle n° 3.

INDICATEUR. **PROSTITUTION.**

INSCRIPTION aux registres de la population. { Vol. 1856 : 1866 : Fo.

N° du dossier des domestiques :

N° du sommier judiciaire :

Noms et prénoms , *surnom*

Lieu et date de naissance , *profession*

État civil

Fille d

et d

Domiciliée en dernier lieu { *dans le pays* / *à l'étranger*

Date de l'arrivée { *dans le pays* / *à Bruxelles*

Signalement.

Taille : 1 mètre centimètres.
Corpulence
Visage
Cheveux
Sourcils
Front
Yeux
Nez
Bouche
Menton
Signes particuliers :

L'an mil huit cent soixante

Nous,

spécialement chargés du service de la prostitution à Bruxelles ;

Vu

Vu l'interrogatoire mentionné d'autre part ;

Déclarons que susdite a été admise ce jourd'hui comme fille de classe,

et inscrite sur le registre des prostituées, sous le N° ; qu'elle a été instruite par nous des règlements sanitaires établis pour les filles publiques, et nous a déclaré s'y soumettre ; en conséquence, s'engage à subir les visites périodiques de MM. les médecins du dispensaire de salubrité, promettant de se conformer strictement à toutes les règles prescrites pour la surveillance, et, après lecture, a persisté et

Changements de demeure.

Poursuites & condamnations.

Designation du tribunal qui a prononcé la condamnation	Date de l'arrêt ou du jugement	Nature du crime ou du délit	Peine	Observations

Interrogatoire d

Vos père et mère sont-ils vivants et que font-ils ?

Demeurez-vous avec eux, ou depuis quel temps en êtes-vous séparée et pour quel motif les avez-vous quittés ?

Connaissez-vous à Bruxelles des personnes qui pourraient vous réclamer ?

Avez-vous reçu quelque éducation ?

Avez-vous des enfants et où sont-ils ?

Avez-vous déjà fait le métier de prostituée et depuis combien de temps ?

Avez-vous déjà été atteinte d'affections vénériennes ?

Quels sont les motifs qui vous ont déterminée à vous livrer à la prostitution ?

Observations ou notes :

A könyvecske (*carnet*) mintázata:

ADMINISTRATION
communale
DE
BRUXELLES.

EXÉCUTION
du Règlement
SUR LA
PROSTITUTION.

LIVRET No , appartenant à

âgée de ans,
née à
taille un mètre centimètres,
visage
cheveux
sourcils
front
yeux
nez
bouche
menton
Signes particuliers:

Ezután 4 üres lap a lakás-változtatások feljegyzésére, és egy-egy lap megfelelőleg minden hónapnak (Jan.—Dec.) az orvosi vizsgálatok beirására.

Egyenruha és annak költségei.

A Rendőrbiztosok öltözete az 1859. febr. 7-ki királyi rendelettel van megszabva, s ez az egész királyságban egyenlő. A Rendőrbiztosoknak csakis rendkivüli alkalmakkal kell az egyenruhát viselni; szolgálatban kötelesek felkötni az echarpe-ot.

Az alantasb közegek egyenruhái a Tanács által vannak előirva. A közrendőré áll: egy hosszu, sötétkék posztó-tunikából, két sor gomb s felálló gallérral; hasonló félbőségü pantalonból, nyáron pedig fehér vászon-nadrág; kék képi, ezüsttel

passe-poilirozva; vékony kard; fekete nyakravaló; szarvasbőr-keztyü; czipők; sötétkék köpeny s egy caoutchouc vállra való. A gombokon e szavak: *Police de Bruxelles*. — Az egész kiállitás finom, solid, szép s relativ olcsó.

A brüsseli rendőr maga-magát ruházza. Kap e czélra a várostól évenként, minden rangkülönbségi tekintet nélkül, 130 francot, s midőn szolgálatba lép, egy ujdonatuj adjustirozást. Az egyes ruhadarabokat fenti *Masse d'habillement*-ból kell vásárolnia. Az egyes árak évenként határoztatnak meg, ugy t. i., a mint azt sikerül beszerezni.

Köteles a rendőr mindig jó s tiszta ruhában járni; ha a Rendőrbiztos kivánja, ócska ruháját ujjal kell felcserélnie. — Ha igen takarékos s ügyel ruhájára, ugy szabad az év végén ruha-átalányából legfeljebb 50 francot kivenni, haugyan ez az összeg neki abból megmaradott volt.

Tilalmak és utasitások.

A *Dispositions Générales* a következőket rendeli:

Art. 93. A szolgálatban lévő tisztek s ügynököknek nem szabad a közönséggel familiárisnak (sic!) lenni; ugyszintén tartózkodni minden oly beszélgetéstől, mely nem vonatkozik szolgálatukra.

Különben a legnagyobb udvariassággal viseltessenek a közönség iránt.

Art. 94. Határozottan tiltatik a rendőröknek:

1. Korcsmák, vendéglők s kávéházakba lépni akkor, midőn szolgálatban, vagy egyátalán midőn egyenruhában vannak, kivévén természetesen ha hivataluk szólitja őket oda;
2. A kirakatok előtt ácsorogni;
3. Dohányozni, ha egyenruhában vannak;
4. Kutyával járni;
5. Más ruhát hordani, mint az előirt.

Az *Instruction Générale*-ban olvassuk:

"A gorombáskodás s dühösség nem türetik.

"Nyilt fellépés, katonai magatartás, hasonló előzékenység min-"denki iránt: ez az, mi a rendőrnek tekintélyt szerez.

"A rendőrnél az erély fő dolog; azonban csakis akkor kell hozzá "folyamodni, midőn már minden más mód megkisértetett: először "rábeszélés, s csak azután használni szigort.

"Ne felejtsék az ügynökök, hogy kivévén az elkövetett bűnt, "alig van eset, hol a rendőrség kezdetben jóakaró, szelid bánásmód- "dal sikert ne arasson; minden körülmények közt ezzel kell kez- "deni, ez a rendőr feladatának legszebb része. De, ugyanazon okok, "melyek az eszélyesség s visszatartóztatás eszközeit ajánlják — "kivánják, hogy, a mint a barátságos ut czélra nem vezetett, a hig- "gadt s határozott cselekvés nyomban következzék.

"Az ügynököknek különösen ügyelni kell arra, hogy szükség s "elegendő ok nélkül be ne avatkozzék. Sokszor elégséges magát közel "a helyhez tartani, hogy a szándékolt kihágás abbanmaradjon.

"A józanság, mely a férfiaknál egyátalán megkiváutatik, egé- "szen elkerülhetlen kellék a rendőrnél.

"A becsületesség a rendőrnél szintén oly tulajdon, hogy már "maga az ellenkezőnek gyanuja, lehetetlenné teszi állását.

"A felebbvalók iránti tisztelet s engedelmesség már magából "azon igazságból következik: hogy csak az tud parancsolni, ki tud "engedelmeskedni" stb. stb.

"A rendőr ne felejtse soha, hogy midőn egy bűntény követtetett "el, mindig az első pillanatok azok, melyekben a valóság kiviláglik: "akkor a vádlók, a velök történt igazságtalanság feletti indulatuk, a "tanuk a bűn iránti utálatukban, egyaránt őszintén s elfogulatlanul "szólnak, s nincsenek a később bekövetkező félelem, részvét stb. "hatalma alatt. Másrészről a bűnös is az elfogatása zavarában leg- "kevésbé állhat ellent az igazságszolgáltatás puhatolásainak."

"*Analyse des Lois et Ordonnances de Police en vigueur à Bruxelles*" czíme egy kis füzetnek, mely az összes Brüsselben fennálló rendőri törvények s szabályzatokat tartalmazza, s hogy a közönség annál könnyebben találja magát fel benne, *abc* sor-rendben. — Egy ily könyv kiadása minden városban tanácsos lenne.

PÁRISI RENDŐRSÉG.

BEVEZETÉS.

Egész a XVII-ik század közepéig a párisi rendőrség, a város többi ügyeivel együtt, a *Prévôt des marchands* által kezeltetett.

XIV. Lajos Francziaország kormányának autocraticusabb irányt adván, a rendőrség állami közegesítése is szükségessé vált. 1667. márczius 15-én kelt királyi édictummal a *Lieutenant civil* s a *Lieutenant criminel* állásai — kik eddig a *Prévôt des marchands*-tól függtek — eltörültettek, s az egész rendőrségi szolgálat vezetésével Nicolas de Reynie lett megbízva, ki is hatalmát e czímmel: *Lieutenant de police*, s egészen állami befolyás alatt gyakorolta.

A nagy forradalomig nem változott a helyzeten semmi.

Az Assemblée Nationale mindjárt uralma elején kezébe vette a rendőrséget, s 1789. julius 16-kán már egy *Commission permanente*-ot állított fel ennek felsőbb igazgatására. A forradalom későbbi folyama alatt azután több mindenféle kisérlet tétetett a rendőrséggel. Változtatás változtatást ért, melyek mind inpracticusnak bizonyultak be: míg végre a köztársaság VIII-ik évében kibocsájtatott a híres *messidori arrêté*, mely megteremtette a most is fennálló *Préfecture de police*-t.

Az első rendőrfőnök Dubois volt, ki kitűnő organisatori tehetségnek bizonyult be, s ki ugyszólván teremtője a párisi rendőrség jelen szervezetének.

I. Napoleon sokat tartott a rendőrségre, s rendőrminiszterei — egy Savary, egy Fouché — történeti nevezetességre tettek szert.

A Restauratió alatt különösen a politikai rendőrség lépett előtérbe, a mi miatt az egész intézmény magát gyülöletessé tette. Megjegyzendő, hogy XVIII. Lajos s X. Károly rendőrsége a legrosszabb volt, mit Franciaország látott.

Lajos Fülöp kormánya az, mely a legtöbb rendőri érzéket mutatta, s mai napság is nagyobbára az ő uralkodása alatt hozott szigorú rendőri szabályzatok állanak fenn.

Általánosan elterjedt vélemény, hogy a párisi rendőrség hatalmi kifejtésében a második császárság volt volna a főtényező, a mint hogy III. Napoleon kormánya sokszor *policiális kormánynak* neveztetett. — Ezen felfogással azonban ellenkeznek, maguknak a mostani rendőrvezetőknek, kik pedig bonapartismussal épen nem vádolhatók, nyilatkozatai s, mi még nyomatékosabb, a tények. III. Napoleon épen sokat tett, mi a rendőrség világos gyengítésére szolgált. P. o. azon nagy hatáskör, melyet a Départementalis Préfecturának adott a Rendőr-Préfectura rovására; uj törvények, különösen az 1863. máj. 20. törvény (des Flagrants Délits) s szabályrendeletek hozatala, melyek a rendőrség utjába uj meg uj akadályokat gördítettek — mint az utlevelek, az ezzel járó vísa, a cseléd- s munkás-könyvek stb. eltörlése: mind megannyi intézmény, mely a rendőrség feladatát nehezítette s annak kivitelét gyakorta lehetetlenné tette.

Ujabban a párisi rendőrség hatalma tetemesen kiterjesztetett. — A reactió, mely a harmadik köztársaság alapításához járult sociális felbomlás s állami foszladozás után természetszerüleg beállt, Mac-Mahon maréchal katonai kormánya, a Préfet de Police kezeibe eddig sohasem élvezett jogokat s kiviteli eszközöket tettek le. — Gr. Kératry ephemer főnöksége után — ki tehetetlenségében mást nem tudott, mint a rendőrséget, mint feleslegest! feloszlatni, — a Commune *délégué*-jét, Raoul Rigault, csak névleg említve meg, következett Valentin tábornok. A rend-

őrség alatta egész katonai organisátiót nyert, bataillonok formáltattak, a legénység szuronyos fegyvereket kapott stb. — Valentin tábornok 1872-ben visszatétetvén a hadseregbe, ismét polgári egyén állíttatott a főnökségre: Léon Renault, ki a rendőrséget visszavitte régi szervezetébe, megtartva azonban a tetemes erőszaporítást, a kölcsönzött jogokat.

Egy 1873-ban kelt decretumnál fogva a párisi rendőrfőnök az egész köztársaság rendőr-igazgatójává — *Directeur de la Sûreté Publique* — neveztetett ki, mely állás őt mintegy a belügyminiszter hatósága alól felmentette, s a minisztertanácsnak rendelte alá.*

A párisi nép már véralkatánál fogva nehezen fékezhető, s a politikai szenvedélyek felette nagy szerepet játszván a Szajnavárosban, a rendőrség feladata igen terhes. Ehez járul még a forradalmak, hogy ugy mondjam, permanens volta, mely körülmény különösen destructiv hatással van a rendőrség *bon esprit*-jére nézve — egészen felbontván koronként a hyerarchiai kapcsot, elősegítvén az insubordinatiót, s következményeiben vagy gyávaságot vagy bosszúállást szülvén az egyes rendőrközegek kebelében.

Daczára ezen roppant ártalmas tényezőknek, a párisi rendőrség mind e napig csorbítatlan fenntartotta *jó szellemét*. Kötelességérzet, hivatalbeli buzgalom s fegyelem dolgában a párisi rendőrség ma bizvást versenyezhet bármely más európai rendőrséggel. E tekintetben igazán csodálatra méltó azon gyors *visszaalakulás*, mely lehetővé tette, hogy még egy oly roppant társadalmi commotió után is, mint a Commune, az egész rendőri intézmény pár rövid napok leforgása alatt régi erélyével működhetett Párisban!

A párisi rendőrség kebelében a megbecstelenítő esetek felette

* Léon Renault a mult hóban megkapta lemondását. Az uj Préfet: Félix Voisin. — A Sûreté Publique ismét a Belügyminiszteriumba helyeztetett vissza. (Febr. 1876.)

ritkák, s a büntető codexnek igen kevés alkalma van a testület egyes tagjai ellen fellépni.

A hivatalos teendők nagy lelkiismeretességgel végeztetnek. Különben megjegyzendő, hogy az ugynevezett *Contrôle* — a rendőrségi közegeket ellenőrző titkos rendőrség — a legkisebb infractiónak is nyomára jön, s az alantas személyzet pontosságát nem csekélyen fokozza.

A párisi rendőrségi közegek szolgálati készsége s udvariassága általánosan elismert dolog, s e tekintetben nincs is eltérő nézet. Nem provocáltatva, az egyszerű *Gardien de la Paix* is előzékeny s hivatalos teendőinek teljesítésében gyengéd.

ÁLTALÁNOS BEOSZTÁS.

A párisi rendőrség szervezeténél azonnal feltűnik az *intéző* és a *végrehajtó-rendőrség "hivatali"* elkülönítése; az elsőt *police administrative*, a másodikat *police active*-nak, vagy, a mi inkább szokott, *Police Municipale*-nak nevezik.* — E hivatali megosztás azonban, jól megjegyezve, csak a *Préfecturán alól* kezdődik, mert a Főnökségben ép ugy összpontosul az intéző, mint a végrehajtó rendőrség.

A *police administrative*-ot a centrumban a Préfectura két Divisiója: az I-ső és a II-ik, s a közvetlen a rendőrfőnök alatt álló cabineti osztályok (bureaux); a városnegyedekben (Quartiers) pedig a Rendőrbiztosok (*Commissaires de police*)-ok, — a *police active*-ot a központban a *Chef de la police municipale*, ki egy Chef de Division rangjában áll, de szolgálatában a Préfectura két Divisiója alá van rendelve — a városrészekben (Arrondissement) pedig az *Officier de Paix*-k (rendőrtisztek), képviselik.

Egy különálló s független criminalisticus rendőrségi osztály (police judiciaire) † Párisban nem létezik. Az idevágó ügyek, intézőleg, a Préfectura I-ső Divisiójába tartoznak, végrehajtásukra pedig a Police Municipale kebelében egy elkülönített osztály létezik, a híres *Sûreté*.

Nem tagadható, hogy ezen viszony az intéző s a végrehajtó-rendőrség közt kissé complicált, s talán egy ujon alakítandó

* Sokan *Police Municipale*-t hallván említeni, azon téves hitben vannak, hogy utóbbi az államrendőrségtől elkülönített *helyhatósági* (városi) *rendőrség*. — A Police Municipale a Préfecturának egy *része*, s nem egyéb.

† Mint ez Brüsselben igen szépen keresztül van víve.

organisatiónál nagy zavarokat vonna maga után. A gyakorlat azonban tökéletesen legyőzte itt is az elvilegesség hátrányait. Párisban a rendőrség a legegyüttesebben s a leggyorsabban működik. Az időveszteségek kikerülése czéljából a Préfectura s a Police Municipale bureau-beosztása egymásnak megfelel. Előbbi szakosztályainak megvannak utóbbi szakosztályai; — ugy hogy a rendeletek s jelentések *brevi manu* vándorolnak egyikből a másikba. Kivételt csakis a fontosabb ügydarabok tesznek, melyek előbb az illető hyerarchiai fő elé terjesztetnek.

A Chef de la Police Municipale* egyike a világ legelfoglaltabb embereinek. A Préfecturából százával érkeznek hozzá a rendeletek, melyeknek végrehajtásáért egytől egyig ő a felelős. Ő a feje az egész végrehajtó rendőr-hadnak; vagy 10,000 egyén. Neki kell igazgatni az Arrondissement-ok Divisióit, neki az 500 főből álló Division Centrale-t, a Garde de Paris-t, a Banlieue-rendőrséget (37 □ kilometernyi területen), — nem is számítva a tűzőrséget (*Sapeurs Pompiers*), mely szintén keze alatt áll!

Lássuk a párisi rendőrség elkülönítő szervezetének előnyeit.

Mindenekelőtt azon két elem, mely minden rendőrség alkatrészeit kell hogy képezze — a polgári s a katonai — a *megillető* vezénylésben részesül. — A *polgári elem* a Préfecturában, a *katonai elem* a Police Municipale-ban van képviselve, s ezen testek külön főnökök alatt állván, biztosítva van mindegyiknek az egymásba nem ütköző önálló működés.

A párisi rendőrség *intézése* polgári, s így korunk izlése s fogalmaihoz inkább illő, a *kivitel* azonban a minden körülmények közt czélszerűbb, mert feltétlen, gyors s olcsó — a katonai. Ezen *kétoldaluság*, a polgári s katonai elemeknek ily ügyes egymáshoz símulása, a párisi rendőrségnek egyik legnagyobb előnye idegen vetélytársai felett. — Az orosz s a német rendőrség, p. o. kizárólag katonai, következéskép a néptől elszigetelt, felfogásában korlátolt; míg az egyedül polgári: a belga, hollandi, olasz,

* Jelenben: Mr. Ansart.

s ujabban a bécsi rendőrség* is, — erélytelen s lágy, a néphez nagyon is odaolvadt. — Anglia viszonyai mindenben különbözvén a continensétől, rendőrsége sem itélhető meg ily általános európai szempontokból.

Második s harmadik nagy előnye a párisi elkülönitő systemának a *személy-megtakaritás s csoportositathatásban* fekszik.

Az egész végrehajtás egy kézben levén összpontosítva, az átnézet a működő erők felett sokkal könnyebb, világosabb mint bárhol máshol. A Chef de la Police Municipale rátekintve egyszerűen *Tableau de mouvement*-jára, számszerint tudja, hogy hány embere van tényleges szolgálatban? hány tartalékban? mennyi a szabadságoltak- vagy betegeknek száma? † — Az egész rendőri had, — mint fentebb említve volt, közel 10,000 ember, feltétlen rendelkezése alatt állván, a Chef de la Police Municipale igen könnyen összpontosíthatja egy vagy más szolgálati ágra a megkivántató tényezőket, s képes minden pillanatban nagyobb erőkibontást eszközölni a nélkül, hogy valami különös előkészületre volna szüksége, vagy hogy a szolgálat legkevésbé is, s bármely irányban, hátrányt szenvedne. — E tekintetben fő segédeszköze a Divisions Centrales-okban rejlik, azon 500 főnyi s helyhez nem kötött csapatban, mely permanens szolgálatban áll a Préfecturánál.

* Mely utóbbinál igen sajátságosan, az intézés katonai s a kivitel polgári.

† Ezen "*Tableau de mouvement*" egy remekmű.

Egy nagy fali táblára föl van irva az egész rendőrség beosztása, — a Divisiók, a Brigadeok, a Sous-Brigadeok, ellátva sorszámaikkal s személyzetükkel, ugy szintén a Specialis Brigade-ok, Moeurs publiques, a Sûreté etc. A nevek, a számok mozgathatók s bizonyos rovatok alá hozhatók, melyek a szolgálat különféle ágait, az időt, vagy a cselekvő állapotot, a foglalkozásnélküliség czimét stb. mutatják. E tábla rendezésével folyton egy egyén van megbízva, ki az osztályokkal távirati összeköttetésben áll.

A PRÉFECTURA.

A Rendőr-Préfectura (Rue Jérusalem) a Commune alatt leégett; ez volt az első középület, melyet a lázongók felgyujtottak. Ideiglenesen egy kaszárnya (a Caserne de la Cité) ürittetett ki s adatott át a katonaság által a Préfectura használatára: mialatt a romok helyén egy uj remekmű emeltetik, mely ma már közel van befejezéséhez.

A Rendőr-Préfectura budgetje 1874-ben 19,972.738 franc 34 centimes kiadást tüntetett ki, melyből a központi szolgálat maga 1,200.000 francot szükségelt. Fentebbi költségvetésben benn-foglaltatik a tűzoltóság is, mely Párisban a rendőrség kiegészítő részét képezi.

A PRÉFET.

A párisi Rendőrfőnök Franciaország administratiójában a legfontosabb egyéniségek egyike, azért a kormányok mindig igen nagy súlyt fektettek a személyiség megválasztására.*

A Préfet de Police kinevezése a *Belügyminiszter előterjesztésére* az államfő által történik. Bármily kevés ideig szolgált légyen a Préfet, nyugdíjképes. A nyugdíj 8000 franc.

* A mostani Préfet de Police, Léon Renault, hajdanában ügyvéd, a Commune után Valentin tábornok s Rendőrfőnök alatt, Secrétaire Général volt. Thiers nevezte ki Rendőrfőnökké. Politikai meggyőződésére nézve Léon Renault mérsékelt republikánus, a mihez különös ellenszenve járul a bonapartisták irányában. — Lásd megjegyzést a 31-ik lapon. — Az uj Préfet, F. Voisin, az előtt államügyész volt; mint képviselő a Centre Gauche-sal szavazott.

SZOLGÁLATI BEOSZTÁS.

I. A RENDŐRFŐNÖK.

Járandósága 50.000 franc; ezen kivül egy nagyszerű szállás.

II. SECRÉTARIAT GÉNÉRAL.

1 Secrétaire Général. Fizetése 15.000 fr.

1 Magántitkár (secrétaire particulier). Fizetése 4.000 franc. Ide tartoznak: a rendeletek s határozmányok (ordonnances et arrêtés) fogalmazása; a Seine-Départementban lévő összes Rendőrbiztosságok (Commissariats de police) feletti ügyelet.

A *Rendőrbiztosok* száma Párisra 70.* Fizetésök, melyhez jön még 1500 fr. szálláspénz, 5000-től 8000 francig terjed. Minden két esztendőben 500—500 franccal haladnak, mig a 7000-et elérik, a mely a maximum. A Préfet által a magukat különösen kitüntetett biztosoknak mindazonáltal 1000 fr. pótlék adathatik.

Ezen az Arrondissementnokban rendszeresitett biztosokhoz még, közvetlen a Préfet alatt, a következő *Speciális Rendőrbiztosok* járulnak:

3 biztos a *Délégation Judiciaire*-hez kiküldve.
1 » a tőzsdén,
8 » a súlyok és mértékek ellenőrzésénél, (aux Poids et Mesures). — Ezeknek azonban kisebb rangjuk s fizetésük van, t. i. 2400—4000 franc.
6 » az ezüst és arany fém-jelzésére kiküldött szakértőket (Vérificateurs des matières d'or et d'argent) kisérik; fizetésök csak 2400 frank.

Ezenfelül minden vasuti indóháznál egy Rendőrbiztos van állandósitva, 6000 fr. fizetéssel, s ezek alatt Inspecteurok 1800, 2400 franckal.

* 1873 előtt 80 volt.

Továbbá: 1 rendőrbiztos az Emigrational.

Végre jönnek a Banlieue — Páris környékének — Rendőrbiztosai, összesen 24-en, 3—4000 fr. járulékkal, kivévén a St.-Denis-it, ki 5000 francot kap.

III. A CABINET.

a) *Le Cabinet particulier :*

1 Chef du Cabinet particulier,	járuléka		6000 fr.
1 Sous-Chef »	»	»	5000 »
6 Commis »	»	»	2400-tól 4000-ig.

A szolgálat itt permanens. E hivatal kapja az összes levelezést: felbontja, osztályozza, bevezeti, láttamoztatja s szélyel küldi a darabokat.

b) *Le Cabinet proprement dit :*

1 Chef du Cabinet; járuléka 12.000 fr. A cabinet két osztályra oszlik, az 1-ső s a 2-ik Bureau.

1-ső Bureau, áll:

1 Chef de Bureau	illetménye	6000 fr.
2 Sous-Chef	»	3500—5000 fr.
16 Commis különféle rangban	»	2400—4000 »

Ezen alosztály különösen a szinházak, a házaló könyvkereskedők, a komédiásokkal (saltimbanques) etc. etc. foglalkozik.

2-ik Bureau, áll:

1 Chef de Bureau	illetménye	8000 fr.
1 Chef adjoint	»	6000 »
4 Sous-Chef	»	3500—5000 »
24 Commis, mint fenn,	»	2400—4000 »

Ide tartoznak: a *politikai kérdések*, a katonai bűntények

(délits militaires), a napi sajtó s minden nyomtatvány egyátalában etc. etc.

A cabinet ezen kivül rendelkezik egy Rendőrtiszttel (Officier de Paix) s 50 ügynökkel (agent), — a Police Municipale scálája szerint fizetve; — a Cabinet továbbá ügynököket tart külföldön, különösen ott, hol franczia menekültek tartózkodnak. (London, Genf etc.)

Ezen szolgálati ágnak költségei nincsenek előre megszabva; a kiadásokat különben a *rendelkezési alap* viseli.

IV. LA SÛRETÉ GÉNÉRALE.

(Államrendőrség.)

Ezen osztály csak nem rég tétetett át a belügyministeriumból a Préfecturába.* Áll pedig:

1 Chef adjoint	à	8000 fr.
1 Chef du Personnel	»	8000 »
4 Commissaires Inspecteurs-Divisionnaires	»	8000 »
6 Commis, mint fenn,	»	2400—4000 »

A magasabb felügyeletet gyakorolja a Francziaországban létező összes Rendőr-biztosok felett — kivévén természetesen a párisiakat, de kikkel szintén gyakori összeköttetésben van. — Nagyfontosságu eseteknél az osztályvezető által biztosok küldetnek vidékre, a hely szinére, kiknek ilyenkor teljhatalom adatik.

V. CONTRÔLE GÉNÉRAL.

1 Contrôleur Général	à	10.000 fr.
1 Sous-Chef	»	5000 »
1 Inspecteur Principal	»	2400 »
25 Employé, különféle rangban	»	1200—1000 »

* 1876. Februárban kelt Decrétummal visszahelyeztetett a Belügyminiszteriumba.

Tárgyai: a közerkölcsök képekben s photographiákban; a nem engedélyezett ujságok; a közhelyeken árult nyomtatványok s ábrák censurája (a belügyministerium s a cabinet jóváhagyása mellett); a Rendőr-biztosságokrai felügyelet (csak feljelentés következtében) etc. etc.

VI. SZÁMVEVŐSÉG ÉS PÉNZTÁR.

Mióta a volt Chef de Division (L. de Bullemont) Secrétaire Général-lá avancirozott, azóta ezen osztály csak egy Chef de Bureau által vezettetik — mindazonáltal az előbbi főnök fő-felügyelete alatt; áll:

1 Chef de Bureau	à	7000 fr.
3 Sous-Chef	»	3500—5000 »
25 Employé, különféle rangban	»	1500—4000 »
1 főpénztárnok	»	10.000 »
1 pénztár-ellenőr	»	5000 »
88 Commis, különféle rangban	»	1800—4000 »

VII. SZEMÉLYI ÜGYEK.

1 Chef de Division	à	14.000 fr.
1 Chef-Adjont	»	8000 »
2 Sous-Chef	»	3500—5000 »
12 Commis, mint elébb	»	1500—4000 »

VIII. ELSŐ DIVISIO.

1 Chef de Division	à	14.000 fr.
1 Secrétaire particulier	»	3000 »
5 Chef de Bureau, szolgálati kor szerint	»	5000— 8000 »

a) *1-ső Alosztály.*

1 Chef	à	8000 fr.
4 Sous-Chef	»	3500—5000 »
6 Commis principaux	»	3000—4000 »
40 Employé, különféle rangban	»	1500—3000 »

Attributiok: öngyilkosságok; balesetek; ismeretlenekkeli ügyek (affaires contre inconnus); családi dolgok (recherches dans l'intérêt des familles); Sommier judiciaires (bűntényirattár).

b) *2-ik Alosztály.*

1 Chef
3 Sous-Chef } mint az 1-sö alosztálynál.
25 Commis

Attributiok: elfogatások; prostitutio; rendőri felügyelet alatt állók.

c) *3-ik Alosztály.*

1 Chef
2 Sous-Chef } mint fenn.
30 Employé

Attributio: Fogházak.

d) *4-ik Alosztály.*

1 Chef
3 Sous-Chef } mint fenn.
35 Commis

Attributiok: utlevél; munkás-könyvek; szállodák s butorozott lakások.

e) *5-ik Alosztály.*

1 Chef
2 Sous-Chef } mint fenn.
12 Commis

Attributiok: őrültek; szülésznők; lelenczek; szoptatós dajkák.

IX. MÁSODIK DIVISIO.

1 Chef de Division	à	14.000	fr.
1 Secrétaire particulier	»	3.000	»
4 Chef de Bureau	»	5—8.000	»

a) *1-ső Alosztály.*

1 Chef
2 Sous-Chef } mint az 1-ső Divisionál.
30 Commis

Attributiok: Páris élelmezése (approvisionnement); hajózás; súlyok s mértékek; kávéházak; vendéglők; korcsmák etc.

b) *2-ik Alosztály.*

1 Chef
2 Sous-Chef } mint fenn
25 Commis

Attributiok: utak, utczák, terek, sétányok stb. (voie publique); vasutak.

c) *3-ik Alosztály.*

1 Chef
2 Sous-Chef } mint fenn.
25 Commis

Attributiok: kocsik; tűzi szerek; elveszett holmik.

d) *4-ik Alosztály.*

1 Chef
2 Sous-Chef } mint fenn.
20 Commis

Attributiok: Établissement classés: azaz báltermek, café chantant-ok, fürdők, éjfél utáni kávéházak s vendéglők etc.; közegészség; morgue (halottas ház).

POLICE MUNICIPALE.

A Police Municipale — mint már emlitve volt, nem más, mint a párisi rendőrségnek *végrehajtó része.* — A Police Municipale egészen katonailag van szervezve. — Rangfokozat: *Gardien de la Paix* (azelőtt Sergent de Ville); *Agent* (ügynök); *Inspecteur; Sous-Brigadier; Brigadier; Inspecteur principal; Officier de Paix; Inspecteur Divisionnaire; Commissaire de Police; Chef du Service.*

SZOLGÁLATI BEOSZTÁS.

I. KÖZPONT.

1 Chef de la Police Municipal (Chef de Division)	à	14.000 fr.
1 Chef-adjoint	»	10.000 »
1 Chef de Bureau	»	7.000 »
2 Commis Principaux	»	4.000 »
16 Commis	à	1700—3.000 »

A végrehajtó rendőrség összes szálai ide futnak össze; míg egy oldalról a Préfectura rendeletei, addig a másikról az Arrondissement-ok jelentései érkeznek. Utóbbi segélyével s az összes rendőri szervezet forrásaiból minden nap egy *rapport général* készittetik a Préfet számára. Ez Páris rendőri tűkre, melyet aztán a Préfet közöl a belügyministerrel, s ez az államfővel.

Páris a német háboru óta mai napig ostromállapotban lévén, a Chef de la Police Municipale minden reggel Páris kormányzójához megy, s neki a dolgok állásáról előterjesztést tart. Meg-

jegyzendő, hogy a rendőrfőnök jelenleg — bár közvetve csak — a kormányzó parancsa alatt áll.

A Police Municipalenak függetlenül a Préfectura statusában emlitett Contrôle générale-tól megvan a maga ellenőrző organuma. E specialis Contrôle személyzete:

1 Officier de Paix
1 Inspecteur Principal.
2 Brigadier
6 Sous-Brigadier
50 Ügynök.

A szolgálat polgári ruhában történik, s kihat az utczai rendőrség felügyeletére; különösen: hogy kiki állomásán van-e? nem járja-e a korcsmákat? morális viselete milyen? stb. stb. Ha a közönség részéről panasz tétetik egy rendőr ellen, ugy ezen hivatal lesz az enquête keresztülvitelével megbizva.

Miután a rendőrség fő-ereje a helyes és gyors informátióban rejlik, a Police Municipale keblében ugynevezett *Nyomozó Brigade*-ok (Brigades des Recherches) vannak felállitva.

I-ső *Nyomozó Brigade.* — Személyzet:

1 Officier de Paix
1 Inspecteur Principal
2 Brigadier
6 Sous-Brigadier
80 Inspecteurs.

Ezen Brigade-hoz van csatolva a *Service des Garnis*, mely egymaga áll:

1 Inspecteur Principal
2 Brigadier
6 Sous-Brigadier
80 Inspecteurből.

Ezen szolgálati ág ellenőrzi a szállodákat s butorozott laká-

sokat. — Minden tulajdonos kötelezve van egy *rendeleti könyvet* tartani, mely átfűzve, lapozva s rovatolva van; ezen könyvbe bevezetendő az utas elő- s vezetékneve, kora, polgári állása s tartózkodási helye, az érkezés s az elmenetel napja. Egy felügyelő minden reggel átnézi s láttamozza a könyvet — a jegyzeteket magának lemásolja etc. A Brigadier-ék koronként felülvizsgálják, hogy minden utasitás szerint történt, s hogy alárendeltjeik megfeleltek-e tisztjüknek? — A Bureauban azután a *bulletin*-ek classificáltatnak, registráltatnak stb. Egy régi szokás kivánja, hogy *a bel- s külföldi notabilitások névsora* minden nap a Préfet, a belügyminister s az Államfőnek megküldessék.

II-ik *Nyomozó Brigade.*

Azonos az I-sső Brigade személyzetével, kivévén az Inspecteurök számát, mely itt csak 65.

III-ik *Nyomozó Brigade.*

Személyzet mint a II-iknál.

IV-ik *Nyomozó Brigade.*

Személyzet mint a II. s III-iknál, csupán 90 Inspecteur.

Ezen, a közerkölcsök ellenőrzésével foglalkozó szakosztályról bővebben irunk a *Prostitutiót* tárgyaló fejezetnél. — Itt csak azt emlitjük meg, hogy e Brigade a clandestine prostitutio s annak segédei fékezése mellett, az obscen képek, rajzok, photographiák confiscálásával is van megbizva.

A Nyomozó Brigadeok valamivel jobban vannak fizetve, mint az Arrondissement-beli Brigade-ok; ugyanis:

Az 1-sső Brigade Officier de Paix-jének		járandósága	6000	fr.
A II. és III Brigade	»	»	4000	»
A IV-ik	»	»	5000	»
Az Inspecteurs Principaux-knak		»	2400—3000	»

A Brigadier-knek	jár	1800—2000	fr.
A Sous-Brigadier	»	1600—1800	»
Az Inspecteurök	»	1200—1500	»

Ezen rendes illetmény mellett, a Nyomozó Brigadeok, ugyszintén a Sûreté tisztviselői s közegei is az *ügy fontossága* s a *sikerhez* képest külön jutalmakat, dijpótlékokat kapnak a rendelkezési alapból; — s ha még veszszük, hogy gyakorta lévén exmissióban, napi díjaik s expensnotáik is felszaporodnak, ugy nem lesz előttünk többé titok, hogy az egész rendőrség-személyzet miért vágy ezen állásokra? Magától értetődik, hogy csakis a legképzettebb s kipróbált ügyességü egyének nevezetnek ki ide.

A dolog természetéből következik, hogy a Nyomozó Brigadeok s a *Sûreté* — mely a mint lejebb látandjuk, az V-dik Nyomozó Brigadeot képezi — egy rakás titkos rendőrt s rendőrségi kémeket, jelentőket stb. foglalkoztat. Mindezeknek díjjazása a *fond secret* terheli.

Minden reggel 11 órakor *rapport* van a Chef de la Police Municipale-nál, melyre az egyes szolgálati ágak főnökei megjelenni tartoznak. Itt számolnak be tetteikről s kapják utasitásaikat.

Egy külön álló Brigade van szervezve a Police Municipalenál az árucsarnok felügyeletére, az ugynevezett *Brigade des Halles;* — ez áll:

1 Officier de Paixből		à 4000	fr.
2 Brigadiers	(mint az Arrondissement-oknál)		
6 Sous-Brigadiers	»	»	»
80 Agent	»	»	»

A szolgálat rendőri egyenruhában teljesittetik, s kihat: az árucsarnokok külső s belső rendjére —; a kocsik, targonczák, puttonyosok érkezése; a lerakodás; a hulladékok eltisztitása, — a hely kijelelése; az eladás; a zárórák . . . stb. stb.-re.

Itt lesz helyén pár szót szólani *Páris élelmezéséről*, mely a a legnagyobbszerü a világon, ugy kiterjedése mint a productumok jóságára nézve. — A párisi Halles Centralesban nem csak Francziaország egy nagy része, de Európa s America főbb városai is vásárolnak. Normandia vaja, a Bretagne s Brie sajtjai, Mans s Rouen szárnyas állatai, Perigord truffeje — a világ minden pontjaira küldetnek. S a különféle conservek, melyek készitésében a francziák utólérhetetlenek!

Eltekintve az eladók relativ becsületességétől, a productumok becsét s jó hirét különösen a szigoru törvénykezés s lelkismeretes rendőri felügyelet tartja fenn. — S itt csakis az utolsókról vagyunk hivatva beszélni.

A franczia törvénykönyv kérlelhetetlen a mértékben csalók s az áru-meghamisitók ellen. Az illető törvény igy szól:

1851. márczius 27-ki törvény *

bizonyos, az áruk eladásánál mutatkozó csalások megtorlására:

1. §. A büntető törvénykönyv 423. §-ában † elősorolt büntetésekkel feddettetnek: 1-ször, azok, kik az eladásra szánt élelmi czikkeket vagy gyógyszereket meghamisítják; — 2-szor, azok, kik oly élelmi czikkeket vagy gyógyszereket adnak el, vagy csak eladásra bocsátanak, melyekről tudják, hogy hamisítottak vagy romlottak; — 3-or, azok, kik akár az eladásnál, akár a vételnél a vevőt vagy az

* *Loi du 27. Mars 1851*, tendant à la répression plus efficace de certaines fraudes dans la vente des marchandises. (B. des L., 10e G. No 2842.)

† A Code Pénal a 423. §-a igy hangzik:

Az, ki . . . . . legkevesebb három hónapi, legtöbb egy évi börtönnel, — s a visszapótlás s kártérítések egynegyed részét át nem hágható, de 50 francnál alább nem szabható, birsággal büntettetik. — A vétség tárgya, vagy annak értéke, ha még az eladó birtokában van, elkoboztatik; a hamis mértékek s mérő-eszközök szintén elkoboztatnak s ezenfelül összetöretnek. — A törvényszék az itéletet falragaszok által közzéteheti, ugyszintén egészben vagy kivonatban a hirlapokban — s mindezt az elmarasztalt költségén.

eladót megcsalják, vagy megcsalni akarják a kiszolgáltatott áru mennyiségében, akár hamis mértékek, vagy hamis mérő-eszközök használata által, akár oly fortélyok s módok segélyével, melyek a mérés kivitelét igyekeznek meghamisítani, vagy az áru sulyát s mértékét csalárdul nagyobbítják, habár ez a kimérés előtt történt volna is; végre ha hamis biztositások által előbbi s helyes megmérést hitetnek el.

2. §. Ha a büntető-törvénykönyv 423-ik §-ában, vagy ezen törvény 1. §-ában előrelátott eseteknél oly áruk fordulnának elő, melyek az egészségre ártalmasak, a bírság ötventől ötszáz francig fog terjedni, kivévén ha a megtérítések és a kártérítések összegének egy negyede ezen utóbbi összeget tul nem haladja; a fogság három hónaptól két évig szabandó meg. — Ezen paragraphus még akkor is applikálandó, ha az egészségtelen hamisítás a vevő vagy a fogyasztó által tudva volt.

3. §. Tizenhat franctól huszonöt francig menő bírsággal és hat naptól tiz napig terjedő fogsággal, vagy a körülmények szerint csak ezen büntetéseknek egyikével büntettetnek azok, kik igazolható indokok nélkül, raktáraik, boltjaik, gyáraik vagy kereskedelmi házaikban, vagy az árucsarnokok, vásárok s piaczokon hamis mértékeket vagy mérésre szolgáló pontatlan eszközöket, vagy oly élelmi czikkeket vagy gyógyszereket, melyeknek hamisított vagy romlott voltukat ismerik — tartanak. — Ha a hamisított áru az egészségre kártékony, ugy a bírság ötven francig, a fogság tizenöt napra emelhető.

4. §. Ha a vádlott, ki a jelen törvény, vagy a büntető törvénykönyv 423-ik §-a elleni vétségben elmarasztaltatott, a vétsége előtti öt éven belől már a jelen törvény vagy a büntető-törvénykönyv 423-ik §-a elleni vétség miatt büntetve volt, a büntetés a maximum kétszereséig emeltethetik; sőt a büntető-törvénykönyv 423-ik §-a, vagy a jelen törvény 1-sö s 2-ik §-ában jelzett bírság ezer francra is rughat, ha a megtérítések s kártérítések fele ezen összeget felül nem mulja; s mindez a büntető-törvénykönyv 57. s 58-ik §-ainak megszorítása nélkül.

5. §. Azon áruk, melyeknek eladásuk, használatuk vagy birtoklásuk a bűntényt képezi, a büntető-törvénykönyv 423., 477. és 481. §§-ai szerint el fognak koboztatni. — Ha élelmezésre vagy gyógyszerül még használhatók, a törvényszék a hatóság rendelkezésére bocsáthatja, hogy valamely jótékony intézetnek adathassanak. — Ha ezen használatra alkalmatlanok vagy egészségtelenek, ugy megsem-

misíttetnek, vagy kiöntetnek, az elmarasztalt költségén. A törvényszék elrendelheti, hogy a megsemmisítés vagy kiöntés az elitélt bolthelyisége vagy laka előtt történjék.

6. §. A törvényszék az itéletet egészben vagy részben, falragaszok s a hirlapokbani hirdetés által, — melyeknél a helyet s a hirlapokat a törvényszék szabja meg — közzéteheti, még pedig az elmarasztalt költségére.

7. §. A büntető-törvénykönyv 463. §-a a jelen törvénybeni vétségekre applicálható.

8. §. A bírságok két harmada azon községek javára esik, hol a vétség elkövettetett.

E törvény a legszigorubb, mely ezen tárgy felett a civilisált államokban létezik, mert szerinte a hamisító, ha visszaesésben van, 1000 fr. birság s 2 évi fogsággal sujtható, a minthogy nem egyszer sujtatott is!

Az itélet foganatositásában a hatóság szintén kérlelhetetlen. Az üzlethelyiség kivül-belül teleragasztatik az itéletnek veres papirosra nyomatott példányaival — s ez 15 napon át intacte marad; ezenkivül az itélet kiragasztatik az árucsarnokokban, az üzlethelyiséghez közel fekvő utczák s tereken, sőt nem egyszer az elitélt *concurrenseinél* is. Vegyük ehez a hirlapihirdetések által nyert publicitást. Ne feledjük, az áruknak *közszemle utáni*, az üzlethelyiség előtt történő *nyilvános megsemmisitését*, *vagy kiöntését* ... S csak ekkor fogjuk magunknak megmagyarázhatni, mint mehet egy virágzó üzlet egyszerre tönkre!

A piacz-rendőrség Párisban szintén a legjobb. Eladni boltokon kivül, csak árucsarnokokban, vagy kézi taligáról szabad (utóbbi Marchand des quatre saisons; — ez csak zöldséget vagy gyümölcsöt árulhat). A nagybani eladás kivétel nélkül a Halles-Centrales-ban történik.

Hogy valaki az árucsarnokokban helyet kapjon, folyamodnia kell a Szajna-préfecturához (élelmezési osztály) s egy taxát fizetni, mely ellenében az illető egy *kijelelt helyet* (meghatározott térfogattal) s egy Médaillet a rendi számmal (Numéro d'ordre) kap. A Médaille, s igy az engedély, administrativ uton megvonható, a mint a szabályrendelet ellen vétetett.

Minden árucsarnokban van egy Csarnok-biztos, ki felügyel: 1-ször a rendre, 2-szor a tisztaságra s 3-szor a fentebb idézett 1851. márcz. 27-ki törvény épségben tartására.

Egy árucsarnok sincs hivatalos mérőhelyiség nélkül, hol hivatalos közegek megmérik a nekik felmutatott czikkeket; az, ki megcsalva érzi magát, jelentést tesz a biztosnál, ki nyomban elrendeli a vizsgálatot, melyről jegyzőkönyv vétetik fel. Ki csakugyan hamisított vagy egészségtelen portékát árult, átadatik az államügyésznek. Különben az áruk a le- s kirakodásnál szakegyének által átvizsgáltatnak; különösen nehéz esetekben az orvosi egyetem (vegyészeti osztály) consultáltatik.

A tisztaság fenntartására s a portékák idestova vitelére egy szolgasereg van minden árucsarnokhoz csatolva (az ugynevezett Forts de la Halle). Bámulatos azon gyorsaság, melylyel például a roppant kiterjedésü Halles Centrales s annak kerülete feltisztíttatik. Pont 1 órakor a *kerületet* (perron) minden árus tartozik elhagyni. 2 órakor a hulladékok halmazai már kocsikra rakva, az asphalt seperve s megmosva van. A Halles belseje csak 6 órakor üríttetik ki. — Reggel 4 órakor már kezdődik a kirakodás!

Az utolsó szolgálati ág, mely közvetve a Préfectura II-dik Divisiója alatt áll: az ugynevezett *Navigation*, azaz folyamosztály, mely egy Inspecteur-Général-t (10,000 franc fizetés) s bizonyos számu, a Szajna partja mentében felállított s az Inspecteur Principal rangjában s illetményeiben (2400—3000 fr.) lévő egyéneket foglal magában. Ezen alosztály felügyel: a kikötő- s kirakó-helyekre, a gőz- s egyébb hajókra, a csolnakokra, a folyam-mosóintézetekre, a fürdőkre stb. — Suresnes-nél egy háló van a Szajnán át kifeszítve; e háló naponként egyszer felhuzatik. A feltalált hullák a Morgue-ba vitetnek.

KERÜLETI RENDŐRSÉG.

A kerületi rendőrségnél ugyanazon elkülönítő rendszer van keresztülvíve, mint ezt a központban láttuk. Az intéző rendőrséget, a Préfecturát, szorosan véve, a Commissaire de Police (Rendőrbiztos), — a végrehajtó Rendőrséget, a Police Municipale-t, az Officier de Paix (Rendőrtiszt) képviselik a Városnegyedek, illetőleg a Kerületekben.

Valamint Páris összes administratiói, ugy a rendőrség is követi a területi beosztást, mely szerint Páris 20 Arrondissement (kerület) s 80 Quartierből (városnegyed) áll; tehát minden Arrondissementban 4—4 Quartier van. — Az Arrondissementok egyenkint körülbelül 100,000 lakost foglalnak magukban.

Minden Quartierben találtatik egy Rendőrbiztosság*, de csak az Arrondissementban (azaz 4 Quartierben együtt) egy Officier de Paix, illetőleg rendőrtanya. — A mint azonban alább részletezve lesz, a rendőrtanyának minden Városnegyedben van egy détachirozott rendőr állomása (Poste de Police).

a) A Rendőrbiztos (*Commissaire de Police*).

A Rendőrbiztosságok ugy helyezvék el, hogy a Quartier központjába essenek; ezért csak ritkán szállásolvák középületekbe, hanem többnyire magánházakba. Kivülről felirati-tábla, este veres lámpa jelzi őket. — A Rendőrbiztosnak kivétel nélkül *azon fedél alatt* kell laknia, hol hivatala van, s ez a végett, hogy ha éjjel kerestetnék, kéznél legyen.

A Rendőrbiztos felekkel való érintkezése különben nem folytonlagos; megvannak nappal a maga hivatalos órái: 7—12, 1—6, 7—12, s éjnek idején csakis rendkivüli esetekben lehet felköl-

* 1873-ban, takarékossági szempontból, egynehány a külső (excentricus) Quartierekből egyesíttetett; ugyanis *Neuilly*, *les Gobelins*, *de l'Observatoire*, *Vaugirard* s *Passy* Arrondissementok-ban 2—2 Rendőrbiztosság eltöröltetett, mi által ezek száma Párisban 80-ról 70-re szállíttatott le.

teni, a midőn az illetőt követni tartozik.* — A Rendőrbiztos civil-ruhában jár, azonban hivatalán kivül s functióinak teljesítésében tartozik feltenni jelvényét (egy tricolore écharpe). — E sacramentális szavak: *Au nom de la loi!* szintén az ő privilegiuma.

A Rendőrbiztos hyerarchiailag csak a Préfecturától függ, de szolgálatában alá van rendelve az államügyésznek is, kinek, a törvény szerint, *segéde*.

A Rendőrbiztos teendője kihat az összes rendőri ügyekre, kivévén a szorosan vett törvényszéki rendőrséget. Ő veszi fel a panaszokat, jegyzőkönyveket; leleteket, vizsgálatokat tart; kihallgat, letartóztat, szabadlábra bocsát etc.

A Rendőrbiztos ezenkivül teljesíti az Államügyészség (Parquet) utasításait, kutatásokat tart, koboz, elfogat stb., — s az Államügyészt *assistálja*. — Assistálja még a törvényszéki végrehajtót is.

A Rendőrbiztosság személyzete: a Rendőrbiztos s 3 titkárból áll. — A Rendőrbiztos mellé van adva még két rendőr-ügynök.

A mint nagyobb erőfeszítésre van szüksége, a Rendőrbiztos a legközelebbi Rendőrtanya, vagy állomásra küld. A Rendőrtiszt s alárendeltjei feltétlen parancsára állanak; a *kivitelre* nézve a Rendőrtiszt azonban, személyesen lévén érte felelős, *saját belátása szerint* intézkedik.

b) A Rendőrtiszt (*Officier de Paix*).

Az Officier de Paix feje a kerületi *activ* Rendőrségnek; mint ilyen vezényli az Arrondissement Divisióját.

A Rendőrbiztosnak semmi beleszólása sincs az utczai szolgálatba, kivévén ha nagyobb népcsoportosulás vagy lázongás adja magát elő, a midőn a Rendőrbiztos parancsnokol. — A Rendőrbiztos különben hyerarchiai feljebbvalója a Rendőrtisztnek.

* Legtöbbet zavarják a Rendőrbiztos álmát a váló-perben lévő házastársak, kik a *flagranti hűtlenség* constatálására requirálják őt.

A Rendőrtiszt csak *in flagranti* fogathat be valakit s csakis addig tartóztathatja le, míg a Rendőrbiztos felette intézkedik. — Kivételt csakis *periculum in mora esetek* képeznek, vagy midőn a Rendőrbiztos teendőiben akadályozva van.

A Rendőrtiszt vagy ugy léptettetik elő a Brigadier-ék közül, — a mi gyakori eset — vagy pedig a hadsereg tiszti-karából neveztetik ki; kivétel nélkül azonban katonai szolgálatban volt egyén, — 15 évi szolgálat után, melybe a hadseregben töltött idő is beszámíttatik, nyugdíjképes.

Az Officier de Paix mindenkor az Arrondissementbeli Rendőrtanya helyiségében lakik. E Rendőrtanyák középületekben, a mennyire lehet benn, vagy közel a *Mairie*-hez, feküsznek. — A IV. Arrondissementbeli (ujon épült) mintájául szolgál egy jól berendezett Rendőrtanyának.

Utczai szolgálat.

Ez Párisban igen jól van organisálva, — annyira, hogy vele összehasonlítani csakis a londonit lehet. Az éjjeli biztonság mindazonáltal Berlin s Hamburgban nagyobb, mint a két előbbi világvárosban. Az éjjeli Rendőrség, mint tudjuk, az észak-német városokban külön Nachtwächter-Corps által tartatik fenn.

A mint láttuk, az egyes Arrondissement Párisban 4 Quartier-re osztatott. — E városnegyedek ismét apróbb részekre vannak feldarabolva, ugynevezett szigetekre (ilôts). — Hogy hány rendőr adatik az Officier de Paix-nek: az mindig a kerület kiterjedése, lakosságának száma s *rendőri fontosságától* függ, melyhez még a *különös felügyeletet* igénylő helyek járulnak.

A szervezet könnyebb áttekintése végett kiválasztunk egy kerületet, — egyikét a legimportensebbeknek, például a IV-dik Arrondissement-t. Lássuk itt a gépezetet s annak legapróbb *működését*.

A IV-ik Arrondissement felosztása a következő:

1,	Quartier de l'Hôtel de Ville	14	ilôts,
2,	» » St. Gervais	18	»
3,	» » l'Arsénal	12	»
4,	» » Notre-Dame	10	»
	Összesen tehát	54	sziget.

A rendőr-test, melyre az Arrondissement nappali s éjjeli biztonsága s békéje bizva van, 222 emberből áll, még pedig:

3 Brigadier,
24 Sous-Brigadier,
162 Gardien de la Paix (közrendőr),
30 » » » » tartalékban (Hommes de réserve),
3 Titkár,

Összesen 222

Ez a kis had 3 Brigadeot képez, mindegyik élén a Brigadierval. A Brigadeok A. B. C. elnevezést kapnak, s állnak:

A.	B.	C.
8 Sous-Brigadier,	8 Sous-Brigadier,	8 Sous-Brigadier,
54 Gardien,	54 Gardien,	54 Gardien,
10 Tartalékos.	10 Tartalékos.	10 Tartalékos.

A szolgálat reggel 6 óra 45 perczkor veszi kezdetét, a midőn az első Brigadenak — az *A*-nak — teljes számban a központban (poste centrale) kell lennie. A Brigadier felolvassa a névsort, bejegyzi a netán kimaradottak vagy elkésetteket, kik, ha magukat igazolni nem tudják, teljes katonai szigorral büntettetnek. Az Officier de Paix — vagy helyettese, a szolgálatban lévő titkár, közli a napiparancsokat, felhívja a legénység figyelmét erre vagy arra, speciális utasításokat ad stb. stb. Pont 7 órakor hangzik a vezénylő szó "*előre!*" s 4 Sous-Brigadier 54 Gardiennel távoznak.

A váltakozás különféle időben, minden 24 órában 5-ször, s mindig a 3 Brigade által egymásközt s sorban történik.

Egy *Tableau de mouvement* legjobb képét adja ennek.

MŰKÖDÉSI TÁBLÁZAT.

Október 22-én.					
A	7—12-ig	—	2—5-ig	—	9-től éjfélig
B	—	—	—	5—9-ig	—
C	—	10—2-ig	—	—	éjféltől reggeli 7-ig
Október 23-án.					
A	—	10—2-ig	—	—	éjféltől reggeli 7-ig
B	7—12-ig	—	2—5-ig	—	9-től éjfélig
C	—	—	—	5—9-ig	—
Október 24-én.					
A	—	—	—	5—9-ig	—
B	—	10—2-ig	—	—	éjféltől reggeli 7-ig
C	7—12-ig	—	2—5-ig	—	9-től éjfélig

E táblázatból látni, hogy a legénység nincs túlerőltetve, s a szolgálat aránylag könnyü. A hosszu éjjeli szolgálat után — éjféltől — 7-ig (mely közben, mint látni fogjuk, szintén van $2\frac{1}{2}$ órai pihenés) — másnap csak délután van egy 4 órai szolgálat (5—9-ig); s azon nap, midőn 9 órai nappali szolgálat követeltetik, ez 3 részletben s 4—4 órai közökkel történik.

Lássunk most *egy Brigadeot*, például az *A*-Brigadeot, *teljes működésében*.

A mint már mondva volt, minden egyes Quartierben van egy Rendőrállomás (poste de police). — Az *A*-Brigadier tehát embereit igy osztja fel a központi (Arrondissement-beli) s a fiók (Quartier-beli) állomás közt: A központnak visszatart 2 S.-B.-ét, 14 Gardient a szigeteknek (ezeket ilôtierknek

nevezik) s 4-et a tartaléknak; St. Gervais-negyedbe küld 2 S.-B.-ét, 18 ilôtiert s 2 tartalékost; az Arsenal-negyedbe 2 S.-B.-ét 12 ilôtiert s 2 tartalékost; végre a Notre-Dame-negyedbe 2 S.-B.-ét, 10 ilôtiert s 2 tartalékost. A *B* és *C* Brigadier a váltakozásnál ugyanigy cselekednek.

A Brigadier feladata a szolgálat menetének (marche de service) ellenőrzése; az Officier de Paix irányában ő felelős minden rendetlenség vagy mulasztásért, mely az *Arrondissement*-ban előfordulna. — A Sous-Brigadier-k ellenőrzik a *Quartier*-ét. Minden Városnegyedben két Sous-Brigadier van. Az egyik az állomáson marad s ott egy speciális könyvbe (livre d'opération) bejegyez minden nevezetesebb eseményt; a másik eddig az utczákon jár — *fait la tournée* — s utána néz, hogy mindenki helyén van-e? Szolgálati ideje közepén majd ez visszatér a poste-ra, a midőn a másik megy ki tournée-ra, könyvét s a jegyzetek folytatását a megérkezett társra bizva.

A közuton járó rendőr, mint már említettük, ilôtier-nek neveztetik. Az ilôtier elhagyva a rendőr-állomást, a legegyenesebb vonalban tart *azon pont* felé, mely a felváltásra már előre kijeleltetett. A *felváltandó* már itt várja őt; ettől a *felváltó* átveszi az *instructiót*, azaz a történtek rövid vázlatát, a nagyobb figyelemmel kisérendő személyek, házak stb. neveit, sorát. — A felváltott rendőrnek, mielőtt nyugodni menne, még vissza kell térnie az állomásra, hol *referál* a Sous-Brigadiernek. A fent jelzett *livre d'opération* egy részét az ilôtierk ezen rapportja képezi. — Az ilôtier mindig *jobbra jár*, bizonyos, kijelelt uton s körökben, ugy hogy az ellenőrző Sous-Brigadier, ki ismét *balra jár*, vele mindig találkozik. Ha a rendőr valakit bekisérne, vagy valahová szolgálat-tételre reclamáltatnék, ugy ezt utólagosan igazolni tartozik, az idő pontos jelzésével. — Minden rendőr órájának a Préfectura főórája szerint kell járnia; különben minden fő- vagy mellékállomáson van egy falon függő, hivatalos óra.

Párisban még inkább mint máshol, vannak oly zsufolt utczapontok, hová a közlekedés érdekében kell egy helyálló-őrt (planton fixe) felállítani. Az ily kevésbé fontos pontokon a szolgálatot az ilôtierk maguk közt felváltva végzik; a legkisebb megszakítást nem tűrő pontokra az Officier de Paix különösen ad egy embert a tartalékból.

Az éjjeli szolgálat kezdődik éjfélkor. A sor alatt lévő Brigade már 11 óra 45 perczkor *felhivatik* (appel). — Éjjel a rendőrök *kettősével* járnak * s a *körök* most két-két szigetet foglalnak magukba. Éjfél után 2 órakor az emberek fele része visszamegy az állomásra pihenni; 2-től 7-ig a körök már négy-négy szigetre terjesztetnek ki, a rendőrök folyton ketten járván együtt. 4 és ½-kor a 12-től szolgálatban volt legénység szintén az állomásra megy, honnét a 2-kor távozott első fele a Brigadenak az utczára jön. 7-kor az éjjeli Brigadet a következő betűs Brigade (*A. B.* vagy *C.*) egészen felváltja. — A tartalékosokból a Sous-Brigadier ezenfelül még rendkivüli *ronde*-okat küld ki, mihez a Centralis Brigadeok s a Garde de Paris nagyobb őrjáratai is járulnak. — A Sous-Brigadier éjjel egy rendőrt vesz maga mellé, midőn ellenőrzési utját teljesíti.

Az Officier de Paix rendelkezik még két ügynökkel (titkos rendőr) is, kiket *felvilágosításokra* (renseignement) küldöz.

Az Officier de Paix-nek naponként 4 jelentést kell a Police Municipale-hoz küldeni. Az elsőt reggel 10 órakor, — mely magában foglalja az éjféltől 10 óráig történteket; a másodikat 5-kor; a harmadikat 10-kor; a negyediket esti 12 órakor. Utóbbi annyiban eltér a többitől, a mennyiben külön-külön iveken részletezi a nap folyamában előfordult műveleteket (opérations), hogy igy azok annál könnyebben s gyorsabban érkezzenek

* Igen helyesen! Az éjjeli szolgálat nem annyira fürkész szemeket, mint inkább karhatalmat kiván. — A párisi rendőr éjjel revolvert hord magával.

az illető osztályba: ez például a Cabinetbe, az az 1-ső, amaz a 2-ik Divisiónak etc.

A müveletekről, a mint emlitettük, minden egyes állomás egy könyvet tartozik vinni. Minden Sous-Brigadenak megvan a maga *livre d'opération*-ja, melyet a Sous-Brigadier vezet s melyet a szolgálat végeztével el tartozik a központi állomáshoz hozni. — Fentebbi jelentéseit az Officier de Paix legnagyobbrészt ezekből meriti.

A müveleti könyvön kivül minden állomásnál létezik még egy másik könyv: a *livre d'écrou*, mely azok neveit tartalmazza, kik letartóztattak, s ha mindjárt csak egy perczre történt is ez. A *szabadlábra bocsátás* — feltételes vagy feltétlen — a *továbbitás* a Préfectura fogházába (Dépôt), mind fel lesznek jegyezve a rovatokba, még pedig az idő szoros meghatározásával.

A *letartóztatás*'s az egyszerü *bekisérés* közt van különbség: a bekisért még nem letartóztatott is. Letartóztatott az, kinek ügyét a Rendőrbiztos már megvizsgálta s azt büntetendőnek találja. — Minden kihágást, bűntényt elkövetett s bekisért egyen a rendőr-állomásról — miután a Sous-Brigadier először kihallgatta, s vallomását a generáliákkal együtt a műveleti könyvbe bejegyezte volna — egyenesen s rögtön (kivévén éjjel) a Rendőrbiztos elé vitetik, ki az ügyet fürkészi (instruire l'affaire); a Rendőrbiztos feltételesen (ujabb megjelenés kötelezettsége, óvadék letétele, vagy kezesek nyujtása által) vagy feltétlen szabadlábra helyezheti az inculpáltat — s ekkor neve csak a müveleti könyv s a jelentésekbe jön bele, vagy letartóztatja, a midőn ez visszahozatik az állomásra s annak fogdájába záratik (mis au violon). Ekkor válik csak a bekisért letartóztatottá (détenu), s neve most iratik a livre d'écrouba. — Az eljárásban nincs különbség, a bekisérés akár mások réclamátiója, akár a rendőr initiativája folytán történt. Azon rendőr, ki az elfogatást teljesitette, oly órákban, midőn a Rendőrbiztosi hivatal zárva van, vagy azon esetben, midőn a deliquens oly ittas, hogy nem praesentálható, egy

ordre de Consigne-t (letartóztatatási rendelvényt) tartozik adni; ez szolgál az állomás-főnök igazolásául. A Rendőrbiztos szintén ad egy ily *ordre*-t: mert az állomás főnökének (legyen az bár maga az Officier de Paix is) senkit letartóztatási rendelvény nélkül visszatartani nem szabad.

A fogda (violon) a rendőr-állomásokon igen egyszerü, 4—6 elrekesztett kalodából áll, fa-ágygyal. Táplálékot — vizen kivül — ott senki sem kap; de erre szükség nem is igen van, mert az állomási-fogdában a letartóztatott — az éjjelt kivéve — alig időz pár órát. Minden 4—5 órában (napjában négyszer) jön ugyanis a Préfectura celluláris kocsija, a mely a letartóztatottakat a Dépôtba szállítja. — A Sous-Brigadier-knek különösen meg van hagyva, hogy a letartóztatottat ne téveszszék szem elől kalodájában sem. Az ajtókon e végett egy toló-ablak van. — Még a bekisért mindjárt megmotoztatik, s tőle minden, mi ruházatjához nem tartozik, elvétetik (erről egy külön jegyzőkönyv szolgál, melyet a megmotozott is aláir). — Daczára a nagy elővigyázatnak, öngyilkossági eset nem egyszer adta már magát elő.

Sokszor előfordul, hogy magánfelek egy rendőrközeget kérnek ki, hangversenyek, vigalmak, lakadalmak, gyülések etc. alkalmával. A rend fenntartása érdekében az Officier de Paix, kihez e kérelmek intézendők, adhat egy vagy több embert is; ezen rendőri szolgálat azonban (s nagyon helyesen) fizetéses. Az összeg fejenként ½—1 franc, mely a *közös pénztárba* jön; ez a közös pénztár minden negyed-évben osztatik fel az Officier de Paix által — kinek semmi része benne — összes emberei közt: a Brigadier 1½, a Sous-Brigadier 1¼ személybe számittatik. — Nem kell azonban ezzel összetéveszteni a permanens szinházi, nyilvános tánczmulatságok, Café-concertek etc. szolgálatát, mely a Préfectura centralis Brigadeja által eszközöltetik.

KÖZPONTI RENDŐR-HADTEST.

(Brigades Centrales.)

Egész szabadon, minden helyhez kötött szolgálattól menten létezik a Préfecturában 5 ugynevezett *Brigades Centrales*; mindegyik 100, s így az egész hadtest összesen 500 emberből áll. A legénység ezen Brigade-okba ugy választatik az összes Brigade-ok közül, s igy méltán lehet őket *Corps d'élite*-nek nevezni.

Ezen központi hadtest szolgáltatja az *őrséget* a Préfecturához. Egy Brigade mindig concentrálva s fegyver alatt áll ott. — Az őrszemek szuronyos puskákkal állnak ki.

A szinházak, concertek, lóversenyek, szemlék, kiállítások etc., szóval minden nyilvános s nagy ember-torlódást feltételező látványosságok s ünnepélyekhez szintén e csapat adja a rendőrséget.*

Az 5-ik számu Brigade különösen a nyilvános kocsik (voitures publics) s ezek kocsisai feletti ügyelettel van megbizva.

A Brigades Centrales-ok legénysége tartozik a Préfectura közvetlen közelében lakni — a mobilisálás gyorsasága végett. A szolgálatban lévő Brigadenak 2 percz alatt *menet-késznek* kell lennie. Minden 10 perczben mozgósítható a következő Brigade, — ugy hogy kevesebb mint 1 óra alatt az egész 500 főnyi hadtest *működésbe hozható*.

Különösen ezen központi Brigadeokban rejlik a párisi rendőrség igen csodált *ereje*. Mig máshol a rendőrség nehezen csoportosítható, addig Párisban a Brigades Centrales-ok segélyével s az Arrondissement-ok activus- s tartalékosaival 1 óra lefolyása alatt 1000 embert könnyü egy pontra dobni. Vegyük már most ehez a sorkatonai szervezetű Garde Républicaine (ancien Garde de Paris) 2000 gyalogosát, az 500 főnyi pompás lovas-rendőrséget (Garde Municipale), a szintén a Rendőr-Préfectura alatt álló tüzőrséget (Sapeurs Pompiers), — ugy elhihetjük, hogy egy

* Egy más rendőri erő (katona-rendőrség) is létezik, a *Garde Républicaine*, melyet össze nem kell téveszteni a Brigades Centrales-okkal.

Maupas, egy Pietri-nek lehetséges volt 5—6000 főnyi kizárólag rendőri közeggel operálni a zavargók ellen s azokat szétszórni!

A működő (activ) rendőrség illetményei.

Az egyszerű rendőr évi 1200 franc fizetéssel kezdi meg pályáját, mihez még 200 fr. szálláspénz járul. Átlag minden 3 évben fizetésemelés áll be, mely 1500 francig terjedhet; hogy utóbbit valaki elérje, 12—14 évi szolgálat kell hozzá.

A Sous-Brigadier 1600 fr.-ot kap. A Brigadier 1800-at.

Az Officier de Paix 3—5000 francot. A Commissaire de Police 4—6000-at.

A közrendőr 50 francot kap készpénzben midőn a szolgálatba lép, mint *masse d'habillement*, ruházati átalányt; továbbá *in natura* a következő darabokat:

1 tunique (az első 8, a többi 10 hónapi tartósággal)			
	értéke	48 fr.	25 c.
1 pantalon (6 hónapi tartósággal)	»	20 »	45 »
1 képi » » »	»	4 »	24 »
1 köpönyeg, capuchonnal (2 évre)	»	59 »	50 »
1 gallér (4 hónapi tartósággal)	»	— »	75 »
1 pár keztyű (4 hón. tartósággal)	»	— »	50 »

Az összes ruházatra évenkint tehát 140 frankot.

Ha az illető *keresebbel* jön ki — feltéve, hogy ruházata azért mindig jó és illendő, úgy az év végén pénzben kapja ki a ki nem vett ruhadarabok árát. Pár évi szolgálat után midőn már egy bizonyos quantum ruhadarabot szerzett be, egy takarékos s tiszta rendőr itt is félretehet valamit.

A már érintett *közös pénztár* jövedelme, melybe folynak még az elítéltek elfogatása után járó díjak (capture) is, negyedévenként 70—75 franc szokott lenni egy emberre. Mindezt összevéve bátran vehetjük, hogy a közönséges rendőr fizetése is felülhaladja az 1500 francot, sőt a szolgálatban idősbeknél megközelíti a 2000-et.

Az anyagi rész javára esik még a nyugdíjazás, mely a rend-

őrségnél már 15 évi szolgálat után és pedig 700 franccal lép életbe. Az évekbe beszámíttatik az előbb a katonaságnál töltött idő is. A szolgálati évek alatt nyugdíj czímen semmi levonás nem történik; — s a nyugdíjazáshoz nem szükséges semmi orvosi bizonyítvány, az nem az illetőnek testi bajai vagy agg kora, de egyedül a kitöltött időtartam után lévén megszabva.

Ezen liberális nyugdíjazási systema nagyban elősegíti a rendőrség recrutátióját, mert a legjobb altisztek (s csak ilyenek fogadtatnak el) örömest lépnek át a hadseregből a rendőrségbe. De hogy ne csak katonai elem legyen a rendőrségben, polgári állásu egyének is fogadtatnak be, kiknek azonban előbb egy próbaévet kell kitölteniök.

Disciplina.

Úgy külső viseletében, mint a szolgálatban a párisi rendőr katona. A disciplina teljesen katonai; a legkisebb infractio szigoruan fenyíttetik. — A párisi rendőrség igen tág büntető hatósággal bír tagjai felett.

A SÛRETÉ.

(V-DIK NYOMOZÓ BRIGADE.)

A Police Municipale azon osztálya, mely különösen a bűntények felderítése, a tetteseknek kipuhatolása s befogásával van megbízva, régi elnevezés szerint *La Sûreté*-nek (biztonságnak) hívatik.*

A mint ebből láthatjuk, a Sûreté a párisi rendőrség legfontosabb része, a mint hogy e szolgálati ágra különös gond is van fordítva. Így p. o. a Sûreté minden hivatalnoka, le az egyszerű rendőrig, kiválogatott egyénekből áll. A rendőrség bármely osztályából áthelyeztetni a Sûreté-be annyit tesz, mint előléptettetni. Itt az illetmények is nagyobbak, bár csak kevéssel.

A Sureté összes személyzete körülbelől 200 emberből áll;

1 Commissaire de Police, Chef du Service (8000 fr.),

4 Inspecteuro principaux,

8 Brigadier,

* „Le service de Sureté est institué pour la recherche des malfaiteurs de toutes espèces désignés, et non arrêtés ou restés inconnus au moment de la perpétration du fait, qu'il s'agisse d'un crime ou seulement d'un délit." — Mr. CLAUDE, a Chef de la Sûreté, saját szavai.

1873-ban, midőn a Préfecturánál tanulmányaimat tettem volt, a nagyhirü, de már akkor 70 éves CLAUDE oly barátsággal volt iránta, hogy nemcsak egész szolgálatába bevezetett, de még sajátkezüleg 14 oldalra terjedő jegyzetet csinált nekem; ezen jegyzetekből merítem itt adataimat.

Mr. CLAUDE 1875-ben nyugdijba lépett s helyébe JACOB volt centrális Rendőrbiztos lépett.

8 Sous-Brigadier,

12 Employé de Bureau.

180 Inspecteurs de Police.

Az egyenruha a Sûreté-ben ismeretlen.

A szolgálati beosztás a következő:

Egy Inspecteur principal, 14 Inspecteurrel maga alatt, különösen a büntető törvényszékek — simple police, tribunal correctionnel, Cour d'assise (rendőr-, fenyítő- s esküdtszék) *kiséréséve*l van megbízva; jelentéseket tartozik tenni minden fontosabb tárgyról, az előfordult személyekről stb.

A második Inspecteur principal szintén 14 Inspecteurrel segédül, a törvényszéki idézések, vizsgálatok s az itéletekből merít magának adatokat, melyekről szintén jelentéseket tesz.

A harmadik Inspecteur principal az úgynevezett *service de la voie publique* élén áll — azaz a gonosztevők minden fajával összekötésben, a jelentők (indicateurs) híreit átveszi etc. Utóbbiak leginkább pénzbeli- olykor administrativ jutalmat is kapnak; a mi leginkább abból áll, hogy megengedtetetik nekik a Párisban tartózkodás vagy apró büntetések elengedtetnek. — A börtönökben különösen nagy szükség van a jelentőkre, kiket itt *mouton*-nak hivnak. Némelyeknek oly különös tehetségük van a vádlottakat *beszéltetni*, hogy a rendőrségnek még fogságuk letelte után is szolgálnak. — Troppmann p. o. semmi áron sem akarta megmondani, hová ásta volt el Kinck holttestét; egy vele e czélra összezárt jelentőnek azonban már az első nap kijelelte a helyet. — Technikus terminussal *faire la musique*-nek hívják ez utóbbi procedurát.

Végre, a negyedik Inspecteur principal minden rendes teendőktől menten, a Chef de la Sûreté rendelkezésére s a különösen *nehéz műveletekre* van fenntartva.

A Sûreté permanens. A szolgálatban a nyolcz Brigade egymással váltakozik. Két Brigadier s egy kis csapat rendőr végzi a *Contrôle*-t, azaz ellenőrzi az összes személyzetet.

A hivatalnokok (employés) a bureau-teendőkkel vannak

elfoglalva; a protocollumokat vezetik, a jelentéseket kivonatolják, összefoglalják etc.

A Sûreté tagjai nem hordanak fegyvert.

Legitimálásukra egy kártya szolgál. Elfogásokat személyesen s közhelyeken csakis szükségben eszközölnek, különben mindig egy közrendőrt szólítanak fel erre.

A Sûreté következőkép procedál a criminális eseteknél. — — A mint Páris bármely pontján egy bűntény követtetik el, s a tettesek ösmeretlenek vagy elillantak, a Negyedbeli Rendőrbiztos azonnal értesíti a Sûreté-t, a mely embereit rögtön a helyszinére küldi, kik is felveszik a tényálladékot, jelen vannak a tanúk kihallgatásán etc. — A Sûreté tevékenysége e perctől kezdve tart egész addig, míg a bűnösök a törvény kezeibe nem adattak, sőt tovább, mert még a culpabilitási adatok összeállítására is kiterjeszkedik. A Sûreté e szerint a Rendőrbiztos, az Államügyész, később pedig a vizsgáló biró segédeszköze.

A törvényszékek az in contumátiám elitéltek listáját mindig megküldik a rendőrségnek, s a Sûreté egyik feladata ezek tartózkodását kipuhatolni s őket elfogni. Minden elitélt kézrekerítésénél egy bizonyos jutalék jár a rendőrségnek — 12 franc — mely *Capture* czím alatt a közös pénztárba tétetik s negyedévenként felosztatik.

A Chef de la Sûreté-nek van egy rendelkezési alapja — 12.000 franc —; kémei díjazását ebből belátása szerint eszközli.

SOMMIER JUDICIAIRE.

A mint bármely egyénnél bűntényről van szó, a legfontosabb körülmények egyike az antecedentiák ösmerete. — De Rendőri tekintetben is a legnagyobb horderővel bir az illető előélete. Törvényszék s rendészet karöltve járnak e kérdésnél.

A párisi rendőrség legremekebb oldala: a Sommier judiciaire (bűntényi irattár).

A Sommier judiciaire különálló hivatal a párisi Rendőrfőnök hatósága alatt, jellege azonban *országos*.

Francziaország, Algir s a Coloniak területén nem történik egy elitélés, egy vizsgálat sem, hogy ez kivonatban a Sommier judiciaire-rel ne közöltessék.

Mi több, bármi fennakadása lett légyen is valakinek a rendőrséggel, neve a Sommier judiciaire lapjaira vándorol; ugy szintén a rendőrségi jelentések is visszhangra találnak ott — a *jövő informatiója tekintetéből!*

A prostituáltaknak külön ívek nyittatnak; — à part ívek állanak hasonlókép a politico-socialisticus s a publicista-világ fogadására is.

Íme egy ily *ív* mintája:

N°

REPRIS DE JUSTICE

ET FORÇATS LIBÉRÉS.

âgé ..... *de* ..... *ans, né* ..... *à* ..... *, profession*

d ..... *, domicilié* ..... *rue* ..... *;*

taille d'un mètre ..... *centimètres, cheveux* ..... *,*

sourcils ..... *, front* ..... *, yeux* ..... *,*

nez ..... *, bouche* ..... *, menton* ..... *,*

barbe ..... *, visage* .....

Marques particulières : .....

MUTATIONS DE DOMICILE.

CONDAMNATIONS ENCOURUES.

DÉSIGNATION de la cour ou du tribunal qui a prononcé la condamnation	DATE de l'arrêt ou du jugement	NATURE du crime ou délit	PEINE	PRISON où la peine a été subie	DATE de la mise en liberté

RENSEIGNEMENTS ULTÉRIEURS

SUR

LA CONDUITE, LES HABITUDES ET LES RELATIONS DU CONDAMNÉ,

SES MOYENS D'EXISTENCE,

LES MOTIFS QU'ON AURAIT DE SOUPÇONNER QU'IL SE LIVRERAIT

DE NOUVEAU AU CRIME, ETC.

Az első lapra — a személyleirás mellé — szokott ragasztatni az illető fényképe; a második lapon feljegyezvék a kiállt büntetések; a harmadik s negyedik lap a rendőr-jelentések s egyébb közlemények helye. Nem egynél válik szükségessé a megtoldás; némelynek csomagja (dossier) egész kis teher!

Egy különös categoriát képeznek ezen irattárban az *ösmeretlenek* és *álnevek*.

Valamely bűntény követtetett el, de a tettes ki nem puhatoltatott. Ilyenkor a bűntény minden mellékkörülményeivel együtt feljegyeztetik a Sommierbe. A név helyét e szó: *ösmeretlen* foglalja el. Később egyszer hasonló bűnténven kapatott valaki, — vagy a személyleirás illik egy *csavargás*, *koldulás* vagy más apró kihágásért befogottra. — Ujabb vizsgálat rendeltetik el — s ime kisül, hogy utóbbi azonos a fentebbi ösmeretlennel .... Igen sok az ily esetek száma.

Az álnév a gonosztevő leghathatósbb eszköze a rendőrség s igazságszolgáltatás félrevezetésében; az illető tudja, hogy a recidivitás geometria progressióban fokozza a büntetést, — s igy mindent elkövet indentiásának elrejtésében. Azért az álnév használata roppant elterjedt Párisban ... Volt rá eset, hogy egy-ugyanazon egyén 34-szer változtatta nevét, — s a Sommier mind a 34 nevet hiven registrálta, ugy hogy ezen egy individuumról ott 34 dossier létezett! Ezen egyén valódi neve voltaképen sohasem tudatott ki. — A tolvaj-világban szokás egymást csak gúnynéven (sobriquet) hivni. A gúnynevek feljegyzésére egy külön Dictionarium készittetett s folyttatatik; ez a legnagyobb szolgálatokat teszi.

A különféle *kulcsok* (clef) különben nem hibáznak a Sommierben — s annak mindenféle variansait forgattuk kezünkben. Ott vannak 1-ször a vezetéknév-kulcs; 2-or a keresztnév-kulcs; 3-szor a foglalkozási-kulcs (a lakatosoknak különösen egy registre); 4-szer a lakás-kulcs; 5-ször fogház-kulcs — majd jön a prostituáltak, a fenntartók, az ösmeretlenek, az álnevek kulcsa etc.; legvégül pedig a *morgue*-kulcsa, azaz a holttestek leirása, a

találtatási hely, idő, halál-okok, sebek stb. leirásával. — Igaza volt Mr. Lecour-nak,* midőn mondá: ritka ember legyen, kire a Sommier segitségével rá ne akadjunk!

A Sommier Judiciaire a Préfecture közbenvetésével levelezésben áll az egész birodalom hatóságaival. — Ugy a vidéki rend- s csendőrség, mint a *parquet* (államügyészség) s a törvényszékek szüntelen adatokat kérnek tőle. — De ez még nem minden. A külföld is — különösen Anglia — naponkint kér felvilágositásokat. A párisi rendőrségnek egy expositurája lévén Londonban — s az angol törvények az antecedentiák gyüjtését tiltván — az angol criminalistica jegyzetei voltaképen Párisban vannak letéve. Komolyan szóba hozatott már, hogy a londoni rendőrség valamivel járuljon a párisi Sommier Judiciaire költségeihez.

A Sommier Judiciaire a Commune alatt elégett, azonban a francziáknál szokásos gyorsasággal ismét s egészen ujból helyreállittatott; összesen közel 4 millió szám!

Az évi forgalom mintegy 120,000 darab. S ily roppant munkával szemben csak 8 hivatalnok áll!

Majdnem megfoghatatlan, hogy daczára kimondhatatlan előnyeinek, még eddig csak Brüssel s Rómában létesitettek az államok Sommier Judiciaire-t!

* Mr. *Lecour*, az I. Divisió főnöke.

A PROSTITUTIÓ PÁRISBAN.

BEVEZETÉS.

"A rendőrség nem engedélyezi a prostitutiót; de felügyel reá, s minden eszközzel oda hat, hogy e felügyelet sikerteljes legyen." *

Ma már Párisban is, mint az egész világon, felhagytak a prostitutió elnyomására czélzó rendszabályokkal, — miután a tapasztalás megmutatta volt, hogy a prostitutiót kiirtani nem lehet.

Mi mindent nem követtek el Francziaországban a mult századokban! Maga a Maréchal Strozzi egy nap 800 asszonyi személyt dobatott a Szajnába! Egy 1498 jan. 25-én kelt édictumban pedig meghagyatik, hogy ennek kiadatásától számitandó 24 óra után minden bujakóros *("lesdits malades de ladite maladie, tant hommes que femmes")* — elhagyja Párist és elővárosait, különben tőből leborotváltatik s Párisból örökre számüzettetik, s mind ez *"sans forme de procès!"*

I-ső Ferencz hiába bontatja le *"Glatigny"*-t, a fajtalanság csakhamar keres s talál is magának egy más tanyát, a „*Huelen*"-t, mely később, 1565-ben, szintén *de force* kiürittetvén, a prostituáltak egész Párist elözönlik.

A Régence alatt, a colonisatió megindultával Francziaor-

* La Police n'autorise pas la prostitution; elle la surveille et se donne tous les moyens possibles de rendre cette surveillance efficace.

M. Delavau, Préfet de Police, 1823.

ságban, valóságos vadászat tartatott a megbélyegzett nőkre; ezrével fogdosták őket össze s a kikötővárosokba kisérték, honnét a hajókra szállittattak. Ki ne emlékeznék *Manon Lescaut*-ra? — Ezen időben találkozunk először a systematicus gyógykezelés nyomaival.

A *repressiv aera* után a nagy forradalom kiséretében jött a *préventiv aera*.

Azon organisátori tehetség, mely 9-ik Thermidortól fogva a köztársaság minden művét kiséri, e felette nehéz kérdésnél is azonnal megtalálta az egyedül helyes utat. De gyorsan nem lehetett e sikamlós talajon haladni; azért néhány év különbözet van egyik intézkedéstől a másikig.

A III. Évi Bureau Central szabályrendeletei képezik az első lépést az uj rendszerben; ezen réglement-ban már ki van mondva a folytonos hatósági felügyelet, s ennek foganatosítására a prostituáltak szoros ellenőrzés alá vétetnek.

A IV-ik Évi (1796-ki) Ötszázak Tanácsa a megkezdett irányt követte, a szabályrendeleteket pedig bővitette. — Mondhatni, hogy mai napság is nagyobbára ezen szabályrendeletek vannak érvényben Francziaországban.

Feltünő, hogy a közegészségi rész egészen hibázik az emlitett különben igen teljes szabályrendeletekből. Csakis két évvel később, 1798-ban, gondoltak az orvosi rendszeres s kényszervizsgálatokra. Az ezt elrendelő *arrêté* azonban csak négy ev mulva, azaz 1802. márcz. 3-án jelent meg. 1805-ben a Napoleoni vas-administratió gyakorlatot adott e határozmánynak, a mennyiben az orvosok számát kellően szaporitotta, a rue Croix-des-Petits-Champs-ban pedig felállitotta az ugynevezett *Salle de Santé*-t.

E percztől fogva a rendőri actio teljesnek mondható s a préventiv-rendszer, még pedig *e három elv* szerint kezdetét vette.

1) Beiratás egy specialis listába;

2) Periodikus s kényszeritett orvosi vizsgálat:

3) Administrativ utoni elzáratás gyógyitási czélokból — vagy kihágások végett.

Találkoztak, kiknek ez mind igen kevés volt, s kik a rendőrségtől erélyesebb eljárást követeltek. Egyes kisérletek tétettek is Párisban a prostitutió par force elnyomására; de a repressiv rendszerrel itt is csakhamar fel kelletett hagyni, miután az végre is csak egyet eredményezett: *a clandestine prostitutió félelmetes terjedését.*

Mai állapotok.

A prostituáltak három osztályba soroztatnak a párisi rendőrségnél.

a) *Les inscrites*, azaz azok, kik be vannak irva a listába s ugy a szabályrendeleteknek, mint a rendőri orvosi vizsgálatnak alá vannak vetve.

b) *Les insoumises*, azaz azok, kik nincsenek beirva a listába, s igy látszólag, de csakis látszólag, minden rendőri s orvosi felügyelettől mentek.

c) *Les femmes galantes.* Ezen osztály nem tartozik a szorosan vett prostituáltak közé — s magában számlálja a kitartott s más könnyebb erkölcsü nőket, kik közül sokan (a legnagyobb rész) a szinpadon működik. A rendőrség csakis annyiban foglalkozik ezen nőkkel, a mennyiben gyakori reclamatiók fordulnak elő ellenök, de ép e végből szükséges őket folytonos figyelemmel kisérni.

a) Az inscrites-ek.

50—60.000 prostitutióból élő nő közt, a beirtak száma 1874-ben csakis 3500-at tett ki.*

Honnét e roppant aránytalanság?

A beiratás, hacsak az illető maga nem kérelmezi, nagy nehézségekkel jár. A Code Civil 375-dik s folytatólagos §-ai a

* *Filles en circulation.*

szüléknek felette nagy jogokat adnak gyermekeik felett. Ezen törvény *(droit de paternité)* ellenében sok formalitás s valóságos tárgyalásokra van szükség, míg a 21 éven alóli leány ex officio beirathatik. Alig értesült az atya vagy anya leánya befogatásáról, azonnal siet ennek *kiszabadítására*. Igéri, fogadja, hogy ez az első eset, s hogy okulva most, vigyázni fog reá. A legtöbbször a szüle s gyermek egyet értenek — s a leány kevésre reá ismét a rendőrség kezeibe kerül. Háromszor adják így vissza a leányt szüleinek: a negyedik esetnél azután következik az *inscription d'office — a hivatalbóli beiratás*.

A beírtak tizedrésze körülbelől házas. — A férjek, a legtöbb esetben aljas üzérkedésből veszik el a már prostituált nőket, kik ismét *protectort* keresnek a férjben, úgy a férfi-világ mint a rendőrség ellen. De nem egyszer történik, hogy a becsületes férj például távol elválva él nejétől s semmit sem tud neve gyalázatáról. — A férjeknek is szintén meg van joguk nejeik beiratása ellen opponálni. — A beírt nőnek tilos férjével együtt lakni.

A kiskorúak (21 éven alóliak) ötödrészét képezik az ujon beirtaknak, kiknek száma 1855—1869-ig átlagban 330-at tett ki. 1869-ben 370 beirt közt volt 18 éven alóli 22.* — Különben a beiratások fogyóban vannak, mert míg 1856-ban (legtöbb) számuk 659-re rúgott, addig p. o. 1865-ben (legkevesebb) csak 311-et tett ki. — Ezen hanyatlásnak nem a prostitutio fogyatkozása szolgál alapul — ellenkezőleg, ez szomorú, de évről-évre növekszik! — hanem az administrativ nehézségek, melyekről még később is mondunk egyetmást — s különösen a *kor szelleme*. Ma t. i. a prostitutio, az ál-szemérem s a képzelt honorabilitás köntösébe burkolva tenyész: a szabadházak egymásután záródnak be, míg az isolált nők ezrével lepik el az utczákat, a közhelyeket etc. S ez a *kor-szellem* nemcsak Párisban, de a világ összes nagyobb s kisebb városaiban szemlélhető!

* Senkit betöltött 16-dik éve előtt a prostituáltak listájába beirni nem szabad. (Réglement ddo. 20. vendemiaire, an XIII. 12. Oct. 1804.)

A kitörlésnek (radiation) két neme van: az ideiglenes és a végleges. Elsők között vannak az engedélylyel elutaztak, az eltüntek, a bezártak, a súlyos betegek s azok, kik szabadházak tulajdonosaivá váltak (igen gyakori eset Párisban). Définitiv csak azok töröltetnek ki — a halált nem is említve — kik férjhez mentek, (a férjhez menés ipso facto maga után vonja a radiátiót), — vagy kik visszavonúltak s valami rendes keresetmódot tudnak kimutatni. — 1869-ben 3731 beírt közűl 800 töröltetett; — 622 ideiglenesen, 115 halál, 16 férjhezmenetel czímén, 1 visszavonúlt.

A beírt nők két különös osztályt képeznek: a *szabadházban* s a *különlakók*. E két osztályt külön szabályrendeletek kormányozzák.

A szabadházaknál (tolérance) a tulajdonosné — férfinak engedély soha sem adatik — lévén a főszemély, az engedélyezés igen körül van írva. Ha az asszony férjes, a férj előleges engedelme szükséges, továbbá az ingatlan birtokosáé; s még más apróbb tényezők is számításba jönnek, p. o. a szomszédok kifogásai, melyek közűl azonban csak a fontosabbak (nevelő intézetek, munkás-atelierk közelsége) szolgálhatnak a megtagadás okául. — Egyátalán az engedély csak tüzetes s formaszerű enquête után adatik meg. Az enquête a helyiséget illetőleg, az illető Városnegyedbeli rendőrbiztos, a személyt illetőleg pedig a Préfectura által vitetik. Utóbbinál az engedélyes nő antecedentiái nagy horderővel birnak.

Az engedély kétféle: az egyik a *zárt helyiség* (régente: *maison à parties*), mely semmi külsőség által, hacsak nem a folyton leeresztett függönyök, nem tünik fel; a másik, a *nyilt helyiség* (régente: *maison de passe*), mely előtt leányok állnak. — Hogy ezen utóbbi házak megtűretnek, Mr. Lecour azt hozta fel előttem: "hogy különben az alsórendű szabadházak nem existálhatnának, véve azon concurrentiát, melyet az isolált nők nekik csinálnak; már pedig úgy rendészeti, mint közegészségi szempontokból az elsőket fenn kell tartani".

A szabadházak folytonos csökkenést mutatnak fel. 1855-ben 204, 1861-ben 196 s 1870-ben már csak 152 volt Párisban, ebből:

134 a szorosan vett Párisban,

18 a Banlieue-ben.

A rendőri reglementátio igen szigorú a szabadházakra nézve. Minden tulajdonosné egy fő- s lap-számokkal ellátott könyvet kap a Préfecturatól, melynek első oldalán a szabályrendeletek állanak. Ezek:

1. kötelezettség 24 óra lefolyása alatt bevezetni a Dispensaire-be* minden ujon felvett leányt;

2. informálni ugyanezen idő alatt a Préfectura Közerkölcsök osztályát (1-re Division, 2-e Bureau) a leány érkezte, vagy elmeneteléről);

3. ügyelni a rendre; kerülni minden botrányt;

4. azonnal feljelenteni s az orvosi osztályba vezetni minden leányt, ki az orvosi látogatások *közben* megbetegedett;

5. értesíteni a rendőrséget minden fontos tényről (évenement), mely a szabadházban magát előadja;

6. határozottan tiltatik kiskoruakat, tanulókat s egyenruhában jelentkező katonákat elfogadni;

7. nem szabad továbbá evő- s ivó-eszközöket, italokat s ételeket kirakni, mutogatni stb. stb.†

Szigoruan tiltatik ezeken kivül:

8. férfi-cselédet tartani a házban;

9. az anyának leányával együtt lenni, vagy egy nővérnek a másikkal, ha mind a kettő vagy csak az egyik is kiskoru;

* *Dispensaire de salubrité*, a Préfectura orvosi-szemle osztálya.

† Midőn a Banlieu Párishoz csatoltatott, volt több oly korcsma-helyiség (estaminet), mely egyszersmind szabadházul is szolgált. Néhány ezek közül még ma is meghagyatott a rendőrség által; valamint még a kaszárnyák közelében is találkoznak oly szabadházak, melyek kapcsában ivó-szék áll, utóbbi azonban mindig az udvarra nyílik, s külső-jel (felirat, czím-kép) a házon nincs. — Egyedül a clandestine-prostitutió fékezésének szempontjából türetnek ezen furcsa *etablissement*-ok.

10. a leánynak együtt lenni szeretőjével;

11. egy ágyban hálni két leánynak;

12. valakinek gyermekét magánál tartani etc.

(A többi pontozatok azonosak lévén az egyedül lakó nőkre vonatkozó szabályrendeletekkel, azokat alább fogjuk elsorolni.)

Az említett könyv következő lapjai az inspecteurök megjegyzéseit, a büntetések nemét s számát tartalmazzák. Az utolsó s legvaskosabb rész e könyvben rubrikázott ivekből áll, melyeket az inspiciáló orvosok s az ellenőrző főorvos töltenek ki.

Az orvosi vizsgálatok a szabadházakat illetőleg 1828 óta *helyben* (sur place) történnek. A vizsgáló orvos minden héten legalább egyszer tartozik minden leányt s pedig *spéculum segélyével* tüzetesen megvizsgálni s a *datumot* és a *leletet* a könyvbe beirni. — Anya-tükröt, egy vizsgáló-széket minden háznak birnia kell.

A betegnek* talált leány azonnal a St. Lazare-i kórházba (specialiter a prostituáltak számára berendezve) küldetik.

A beteget otthonn ápolni nem szabad.

Az orvosi *helyi vizsgálatokért* egy csekély díj fizettetik.

A szabadház tulajdonosnéjának szabadságában áll magánorvosokat is tartani, a mi az elsőbbrendű házaknál rendesen meg is van.

A Páris környékében (Banlieue) fekvő szabadházak lakóinak a vizsgálatra a Dispensaire-be kell jönni. Ilyen ház most 18 van, s a leányok hetenként egyszer zárt omnibusokban hozatnak a Prefecturába. — Tervben van ezen házakba is behozni a helyi vizsgálatokat, de a vizsgáló orvosok száma — jelenben csak 15 — erre még nem elégséges.

A heti rendes látogatásokon kívül tartatnak még *ellenőrző vizsgálatok* a főorvos által, s ugynevezett *rendkívüli vizsgálatok* uj leány érkezése, régi elmenetele, kórházból való visszajövetel, vagy feljelentések alkalmával. — A betegség végetti feljelen-

* Betegség alatt itt csakis a syphilist értjük.

tések igen gyakoriak s a rendőrség által mindenkor figyelembe vétetnek.

b) Filles isolées (külön-lakó leányok).

Már említtetett, hogy a beírtak közűl a legnagyobb rész nem tartózkodik szabadházakban, de magán-szállással bír. A külön lakás elé semmi nehézséget sem gördít a rendőrség. Szigorúan tiltatik azonban szállodában vagy társnővel lakni.

Ezen leányok egy külön listába iratnak s mindegyiknek egy külön ügycsomó (dossier) nyittatik a Préfecturában.* Az átlépés a külön-lakók közül a szabadházasok közé, vagy megfordítva, nincs tiltva.

A külön lakó leány a következő rendőri jegyet kapja (innét a technicus terminus: *fille en carte*).

* Az ily ügycsomó, mely különben a szabadházban lakók részére is megvan — a név- s részletes rendőr-leiráson kivül — magában foglalja, hogy a nő hányszor változtatott szállást? volt beteg? büntettetett? stb. — Különben azonos a brüsseli rendőrségnél bemutatott ívvel.

Recto.

187

MOIS	1re QUINZAINE	VISA	2e QUINZAINE	VISA
Janvier				
Février				
Mars.				
Avril.				
Mai				
Juin				
Juillet				
Août				
Septembre . . .				
Octobre				
Novembre				
Décembre				

Verso.

PRÉFECTURE DE POLICE.

1re DIVISION.
2e BUREAU.
3e SECTION.

(Modèle no 49.)

OBLIGATIONS ET DÉFENSES

IMPOSÉES AUX FEMMES PUBLIQUES.

Les filles publiques en carte sont tenues de se présenter, une foi au moins tous les quinze jours, au Dispensaire de salubrité, pour être visitées.

Il leur est enjoint d'exhiber leur carte à toute réquisition des officiers et agents de police.

Il leur est défendu de provoquer à la débauche pendant le jour; elles ne pourront entrer en circulation sur la voie publique qu'une demi-heure après l'heure fixée pour le commencement de l'allumage des réverbères, et, en aucune saison, avant sept heures du soir, et y rester après onze heures.

Elles doivent avoir une mise simple et décente qui ne puisse attirer les regards, soit par la richesse ou les couleurs éclatantes des étoffes, soit par les modes exagérées.

La coiffure en cheveux leur est interdite.

Défense expresse leur est faite de parler à des hommes accompagnés de femmes ou d'enfants, et d'adresser à qui que ce soit de provocations à haute voix ou avec insistance.

Elles ne peuvent, à quelque heure et sous quelque prétexte que ce soit, se montrer à leurs fenêtres, qui doivent être tenues constamment fermées et garnies de rideaux.

Il leur est défendu de stationner sur la voie publique, d'y former des groupes, d'y circuler en réunion, d'aller et venir dans un espace trop resseré, et de se faire suivre ou accompagner par des hommes.

Le pourtours et abords des églises et temples, à distance de vingt mètres au moins, les passages couverts, les boulevards de la rue Montmartre à la Madeleine, les jardins et abords du Palais-Royal, de Tuileries, du Luxembourg, et le Jardin des Plantes leur sont interdits. Les Champs-Élysées, l'esplanade des Invalides, les anciens boulevards extérieur, le quais, les ponts, et généralement les rues et lieux déserts et obscurs leur sont également interdits.

Il leur est expressément défendu de fréquenter les établissements publics ou maisons particulières où l'on favoriserait clandestinement la prostitution, et les tables d'hôte, de prendre domicile dans les maisons où existent des pensionnats ou externats, et d'exercer en dehors du quartier qu'elles habitent.

Il leur est également défendu de partager leur logement avec un concubinaire ou avec une autre fille, ou de loger en garni sans autorisation.

Les filles publiques s'abstiendront, lorsqu'elles seront dans leur domicile, de tout ce qui pourrait donner lieu à des plaintes des voisins ou des passants.

Celles qui contreviendront aux dispositions qui précèdent, celles qui résisteront aux agents de l'autorité, celles qui donneront de fausses indications de demeure ou de noms, encourront de peines proportionnées à la gravité des cas.

Az orvosi vizsgálat a Dispensaire-ben vagy akár lakáson, s minden két hétben egyszer történik. A betegségi arány ezen nőknél felette kedvező, a mi arra mutat, hogy igen vigyáznak magukra, a legtöbb magán-orvost is tart. 1869-ben 1 syphiliticus beteg esett közülök 331-re!

c) Les insoumises (szabadosok).

A mint az előbb láttuk volt a forgalomban lévő engedélyezett leányok *(filles en circulation)* száma alig üti meg a negyedfél ezret; egy egyszerü séta az esti órákban a Montmartretől a Madelaineig, egy látogatás a Mabille, Bullier, Frascati, vagy Velentino-ba tömérdek oly nőt láttat velünk, kikről a gyakorlatlan szem is leolvassa, hogy a jó erkölcsök nem tartoznak kenyérkeresetükhöz. Feltünést kereső magaviseletük, tolakodó modoruk határt nem ösmer. A férfiakról — hogy Hartford lord szólásmódjával éljek, majd lehuzzák a kabátot. Ezek az insoumisek. S ilyen 50.000 van Párisban! Nagy, veszélyes undok, de mint rendészeti tárgy, igen érdekes sereg.

Az ember scandalisálva van általuk. Bárhova intézze lépteit, előtte egy ily alak. Vannak, kik waggonokban ütik fel sátorfájukat. Utazik nap hosszat Páris és Versailles közt! A szinházak a Nagy operától a legkisebb Folies-ig, telve velök; a restaurantok s kávéházakban özönével foglalnak helyet. Ingyen esznek, isznak, addig, mig egy idegen ki nem váltja őket. Egy kocsiba ül s lépést hajtat a járda mellett, vissza-vissza rántva fejét a mint egy kiváncsi férfi-tekintetre bukkan: ha tovább is kiváncsi valaki, akkor a kocsis fizetést s jó borravalót kap; ha nem, c'est à recommencer!

A főkérdés nálluk — midőn a Montmartreről, a hirhedt Quartier Brédaból a Boulevardokra leszállnak — mindig ugyanaz: fogok-e ma kisérőt találni? — Ha nem, ugy nem lesz ebéd! De sokszor még éjjeli szállást sem kap, mert a logeuse hajthatatlan — s az *egyedül* hazatérő előtt

becsukja az ajtót. Pas d'argent, point de suisse!* Csak itt bizonyul be e régi mondás igazsága. Innét az a kétségbe esett vadászat az elkésett férfiakra. Hány éhes gyomor rejtőzik e szavak alatt: *Monsieur, je suis une jolie fille!* Az óra már éjfélt ütött, de a selyemuszály még folyvást sepri az asphaltot. Csikorgó tél van — s e nő nem tágit. Most jön valaki! megáll, kis halk beszélgetés, melyből confususan hallani e szavakat: arany.. meleg szoba!... Majd karonfogva távoznak, s az első utczába betérnek .... De maradtak mások! A lámpákat kioltják, az alkony előre tolja kétséges világát, az élelmi kocsik lassu mozgással tartanak a Halles Centrales felé... Az utcza padján fekszik egy nő megfagyva, hajában virág, száján még most is az obligát mosoly!... Ez a *Boulevardière* élete, sorsa!

Mit csinál a párisi rendőrség a prostitutió e legveszélyesebb fajával szemben? — Mondjuk ki mindjárt: nagyon keveset, alig valamit.

Az első *engedékenység* a már jelzett beiratás, mely tulságos s ide nem való elővigyázattal vitetik. 5—6-szor kapatott egy leány *racollage*-on s az ex officio beiratást mégis kikerüli. Ha nincs szüle, rokon vagy férj, ki őt reclamálná — igéri, hogy haza utazik, hogy felhagy a mesterséggel — s a leány kibocsáttatik megint szárnyaira. Lehetetlen, hogy évi 2000 befogottból † kellő erélylyel több ne irattathatnék be 100-nál! A Préfecturánál leginkább azzal védik magukat, hogy a kényszer-beirott vonakodik magát a szabályzatnak alávetni, s vele az administratiónak folyton

* A Concierge-terminologiába fordítva: pas d'hommes, point de cordon!

† 1855-ben elfogatott "pour acte de prostitution, ou de provocation à la débauche" (mint a hivatalos titulus hangzik) 1323
1860-ban 1650
1861-ben 2987
1867-ben 2018
1869-ben 1999
Nem kell ezen számokkal összetéveszteni a "rendszabályok áthágása"

háborut kell viselni. — Ez lehet kellemetlen a rendőrségre nézve, okozhat sok fáradságot, bajt, de azt hiszszük, ép okul szolgál arra, hogy az ily ellenszegülő fékeztessék s ezt hatályosan csakis az inscriptióval lehet elérni.

A Bureau des moeurs személyzetét meg kell kettőzni, háromszorozni. Mert valóban, mit csináljon 80—100 ember 50—60,000 prostituálttal szemben? Itt a hiba. — Különben a Préfecturában már rég kivánják a szolgálat ez ágában a személyszaporitást. Reméljük, hogy mielőbb megtörténik!

A forradalmak mindig nagy contingenst szolgáltattak a prostitutiónak. Képzelhetni már most egy oly destructiv socialis erruptiónak, mint a Commune volt, hatásit a párisi közerkölcsiségre! A Préfectura felgyujtatott, az acták elégtek — a börtönök s kórházak kinyittattak — a rendőrség felfüggesztetett; sem administratió, sem orvosi szolgálat többé! Az immoralitás dicsőitve!... Az utczai harczok után: — az elesettek, a deportáltak, a megszököttek nejei, leányai az utczán, kenyér s kereset nélkül!... A többit gondolhatjuk.

Már elébb kimutattuk a hivatalos adatok nyomán, hogy az insoumisek mily borzasztó veszélyt képeznek a közegészségre nézve. A következő táblázat méginkább illustrálja ezt.

1855-ben	1323	ily	elfogott	közt	beteg	volt	611
1860 »	1650	»	»	»	»	»	564
1862 »	2987	»	»	»	»	»	799
1867 »	2018	»	»	»	»	»	739
1869 »	1999	»	»	»	»	»	921

(infractions) végett" befogottakat (a prostituczió minden neméből); ezek voltak:

1855-ben 4353	leány,	kik	közül	büntetést	kapott	2714
1860-ban 4131	»	»	»	»	»	2942
1862-ben 4640	»	»	»	»	»	3264
1867-ben 4247	»	»	»	»	»	3032
1869-ben 3987	»	»	»	»	»	2549

Itt a büntetési arány már nagyobb szigort mutat.

Nem borzasztók e számok? S nem kell-e nagyobb energiával fellépni a rendőrségnek?

A prostituált elfogatásakor azonnal orvosilag megvizsgáltatik; ha legkissebb jele mutatkozik rajta a betegségnek, ugy az *Infirmerie de Saint-Lazare*-ba küldetik — mely a syphiliticus prostituáltak kórháza.* Gyakran kerül oly nő a rendőrség hálójába, ki még ujoncz, sőt olyan is, ki épen első kisérletén kapatott; † különösen a vidékről szolgálatot keresni jött leányok közt adja magát elő ezen eset; ezek, valamint a férjezett nők is, ha csak nem beirt prostituáltak, s minden kivétel nélkül a még 18 éven aluli leányok — nehogy a rosz társaságban végkép elromoljanak, a St. Lazare helyett a Lourcine-kórházba menesztetnek.

Bizonyos időszakokban, különösen tavasz s a tél kezdetén nagyobb *razziak* tartatnak Páris s a Banlieueben. Az összefogott s munka s kereset nélkül lévő leányok s asszonyok csapatonként szállittatnak szülőföldjükre. A legtöbb közülök alig várja, hogy visszajöjjön!

Több philantropicus intézet létezik Párisban, a prostituáltak javitására. Ezen tiszteletreméltó s igen hasznos intézetek: *Oeuvre du Bon-Pasteur; — L'ouvroir de Notre-Dame de Miséricorde; — L'Oeuvre des Dames protestantes; — Le Refuge des israelites* etc. Ezen intézetek nők, többnyire apáczák által kezeltetnek, kik proselitáikat St. Lazare s Lourcineba mennek keresni. Összesen vagy 500-ra megy jelenben azok száma, kik megtértek s felhagytak előbbi életükkel s munkát vállalnak. Csak több évi jó magaviselete után bocsáttatik valaki ki a világba; de az intézet még azután is őrködik felette, különösen munkát, állást szerez nekik.

Az elaggott, testben s lélekben tönkre ment prostituált helyet talál magának a St. Lazare-ban, hol legalább a mate-

* Egyszersmint fogház is az egészséges prostituáltak számára.

† Nem egyszer találtattak már ezek közt *szüzek* is.

rialis gondoktól menten várhatja közel halála óráját.* Mily kevés éri el közülök a 60 évet? 1 az 1000 közül! — A prostitutió nestora, kit ott láttunk volt ezelőtt két éve 98 éves volt; beszélte, hogy Barras csábitotta el!

d) Les femmes galantes. Chantage. (*Zsarolás.*)

Van Párisban a prostitutiónak még egy harmadik neme, mely a közegészségre ugyan alig bir veszélylyel — de annál nagyobb baj háramlik belőle a társadalmi s különösen a családi életre. Szükséges azért, hogy a rendőrség itt is felügyeletet s ellenőrzést gyakoroljon.

Vaugirard s a Quartier Latin grisettejeitől kezdve a Malesherbes s Chaussée d'Antin huit-ressortsban kocsizó cocottejáig a *mesterség* egy s ugyanaz, t. i. mentől több pénzt s ajándékokat *csikarni ki* a kedvestől. Ha a szerelem már nem hat, jön a fenyegetés.

A *chantage* a legnagyobb tökélyre van vive Párisban. A *chanteuse* kérlelhetetlen; évek hosszú során át áldoz neki nem egy, kit egy meggondolatlan pillanat a kelepczébe csalt. Ily örvényből csakis egy mentség van: a rendőrség.

A Préfectura egy alosztályának (I-sö Divisio, I-sö Bureau), attributiói közt láttuk: *L'intérêt des familles*, a *családok érdeke*. Ez a rendőrség legnehezebb, de egyszersmint legmagasztosabb oldala. Száz és száz család legszentebb érdeke forog itt koczkán. A feljelentés egészen *bizalmas;* a végrehajtás *kényes*. Igen természetes tehát, hogy ezen ügyekkel egy a szolgálat s becsületben megőszült s teljesen kipróbált egyén van megbízva; mert ha egyről, úgy bizonyára ezen állásról elmondhatni hogy: c'est une place d'honneur.

. . . Itt jön egy fiatal ember, kinek holnap az oltárhoz kellene vezetni menyasszonyát; a szülék s rokonok, a barátok

* A St. Lazare-ban t. i. van egy külön osztály, — az invalidusok osztálya.

örömben usznak, s a házasságból még sem lesz semmi!... Egy kisasszony, ki az őszi rózsát tánczolja a Gaîtében, két levélke birtokában van, melyektől csak 100 Louis árán kész megválni. Mitevő legyen a fiatal ember? Pénze nincs. Valaki azt a tanácsot adja, hogy forduljon a rendőrséghez. Szerencséje! A kérdéses levelek még aznap este átadattak neki.

... Ez itt egy 60 éves, köztiszteletben álló családfő. Semmi baja egész életében, ő a legboldogabb ember volt! A midőn két évvel ezelőtt a következő sorokat vette egy ösmeretlentől:

"Uram,

"Bocsásson meg, ha önhöz merek írni. Ime, ezért teszem "ezt. Pár napja, hogy Párisba érkeztem, a hol senkit sem ösme- "rek. Igen fiatal vagyok (17 éves), és el vagyok rémülve, ma- "gamat ily nagy városban egyedűl találni.

"Egy asszonyság, ki oly szives volt velem közölni önnek "czimét, mondá nekem, hogy ha ön látogatásával szerencsél- "tetne, jó tanácsokat adhatna nekem.

"Igy tehát számítok az ön látogatására holnap. Ha nem jön, "ugy elhagyom Párist, hol nagyon unatkozom barátok nélkül.

"Fogadja etc.*

Otromba csel, de sikerült. S lehetetlen szabadulni most a syrène-től? Az öreg úr ezreket fizetett már a hallgatásért — ha tovább halad ez uton, kész vagyoni bukás, — ha ellenáll, a guny s nevetség tárgyává lesz. S neki leányai, unokái vannak! Mitevő legyen? Csak egy ut vezet ki e hinárból: a Préfectura! — Másnap hajnalban a rendőrség meglepte a kisasszonyt; elégeté a leveleket, visszaadta a tanuskodó emlékeket etc. etc.

Találkoztak, kik ezen eseteknél, hol a rendőrség actioja valódi életmentés az illetőre, mégis hivatallali visszaélés, az egyéni szabadság korlátozása s hasonló más hangzatos szavakkal dobálták a Rendőrséget. Másrészről, a zsarolás oly

* Ez a levél, valamint a két történetke is, a Préfectura irományaiból van merítve.

arányokat kezdett ölteni, hogy a franczia kormány 1863-ban szükségesnek tartotta egy Novellát hozni be a Code pénal-ba. Ez a 400-ik Articulus, mely szórul-szóra így hangzik:

"Az, ki másokat akár irásban, akár szóval *felfedezések* vagy *lealacsonyitó rágalmakkali* fenyegetések segélyével, bizonyos összegek vagy értékek, okiratok vagy aláirások, vagy bármely kötelezettséget, rendelkezést vagy felmentést tartalmazó okmány kiadására kényszerítette vagy csak kényszeríteni akarta — 1 évtől 5 évig terjedő börtön s 50-től 3000 frankig rugó pénzbüntetésre itéltetik."

A zsarolás ezen energicus törvény következtében ha nem is tünt el ma egészen, de legalább szerényebb alakot öltött. A rendőrség erős alapot talált benne, a mire támaszkodhat beavatkozásánál: s az 5 év s 3000 franc perspectivája igen készségessé tett nem egy hajthatatlan természetet.

e) Proxénètes et souteneurs. (*Keritőnők s fenntartók.*)

Maga a prostitutio a legundokabb társadalmi baj; mit szóljunk azonban azokról, kik e bajnak felhasználásából élnek?

Hány fiatal leány esett már áldozatául a keritőnőnek? S hány hagyta volna oda e borzasztó pályát a fenntartó nélkül?...

Daczára a *Code pénal* 334. §-ának, a mely 6 hótól 2 évig terjedő börtönnel sujtja mindazokat, kik a kiskorú *személyének feladására* csábitják, vagy ebben segitségére vannak: a kerítés valódi művészetté fejlődött ki Párisban.

... Emlékezem egy nagy lármát csapott bűnesetre, mely ezelőtt hét éve tárgyaltatott a fenyítő törvényszék előtt. — A Rue Lafayette egy elegans első emeletén az ember, pur et simple, *megrendelte magának vágyainak személyesitőjét*. Ha a nő az ösmeretesek közé tartozott, csak nevét kelletett megmondani ... Egyszerre borzasztó dolgok adták magukat elő Párisban. Magas rangu s állásu asszonyok, feddhetetlen magaviseletű család-anyák s férjhezadandó leányok nevei keringtek a

férfi-világ ajakán a clubbok, cerclekben — s innét lassacskán az utczára szivárogtak. Párbajok s válóperek lettek a következmény. Míg végre egy feljelentés folytán a rendőrségnek sikerült a hydra fejére tenni lábait. — Az említett lakáson két hírneves proxénéta űzte pokoli rafinement-nal kigondolt s végrehajtott mesterségét. Képzeljék csak! A mint egy asszony vagy kisasszony signálisálva lett nekik, megszerezték annak fényképét s kikerestek maguknak a rendelkezés alatt álló leány-csapatból egyet, ki test és arczban leginkább hasonlított hozzá. A festék s paróka pótolta a többit. Megvétették ruhaárusnők által az *originális* ruháit vagy ellopatták azt megvesztegetett hűtlen cselédek által. Különben a légyott mindig *este* adatott, s a világítás ily dolgoknál ugysem játszik szerepet. Hamis levelek váltattak, irások utánoztattak. S mindez mily áldozatok árán! Egy esetben a pátiensnek 10,000 francjába került a kaland — s e roppant összegért mit kaptam? egy kis varróleányt, ki szerencsés lett volna 40 franccal! — kiáltott fel a megcsalatott a tárgyalások alatt. — Mily tárgyalás! A tanuk padján vagy 40 fiatal leányka, a *copiák* mind igen csinosak. A *modèlek*, mint ott nevezték őket, persze nem jelentek meg. Mennyi színlelt betegség e napon! — Az itélet cátoi szigorúságot tanusított. A fő deliquens 10 évet kapott . . .

A proxeneták Párisban még inkább divatban vannak a férfivilág előtt, mint bárhol máshol. Különösen a gazdag idegenek keresik fel közbenjárásukat, kik nem szeretik az időrabló s sokszor unalmas előzményeket. — Ezek útján azonnal tudni lehet az egyes alcove-ok árát, közel egy Louisig, — ugy a nyilvános bálok hősnői, mint a magasabb galantérie coripheusaiét, kik között a szinpadi herczegnők az első helyet foglalják el.

De sokkal veszélyesebb a proxenáták második faja: a szorosan vett *kerítőné;* mert a *közvetítő*-proxeneta *clienseinek* ösmert erkölcstelensége s notorius corrumpált volta által úgyszólván fedezve van. A kerítőné ellenkezőleg az ártatlan vagy legalább is félig-ártatlanokat csábítja a minden bűnök legaljasabbikára.

Mentől feljebb állt a megejtett a becsület hágcsóján, annál nagyobb a keritőné díja.

Ha a férfi erőszakot vagy csalárdságot (viol ou ruse) nem követett el, a törvényszék rendesen felmenti. E tekintetben is erélyes reformra volna szükség, mert ha a szüzesség nem is képez még a mai fogalmak szerint vagyont — mint azt Dumas állitja — bizonyos, hogy a női becsület megvédését a férfiak becsülete kivánja.

A keritőnőnek sok válfaja van Párisban. Ott van először a *marchande à la toilette*, piperekereskedőnő, ki házról-házra jár, régi öltözékeket vesz, cserél, illatszereket árul. Befurakodván a női világ hálószobáiba, ezek au courant tartják az urakat, fényképeket hoznak, visznek, játszák a postillon d'amourt, propositiokat csinálnak, fogadnak el etc. Othonn, hogy üzérkedéseiket palástolják, boltot, ateliert tartanak. Utóbbi által egy csomó fiatal munkás-leányt vonnak magukhoz, kik aztán mindent csinálnak inkább, csak nem dolgoznak. — 1874-ben került egy ily haetera kézre, ki 80 leányt *foglalkoztatott*. A szülék csak ámultak, midőn a törvényteremben tudtokra adták, hogy micsoda tollat fodorítottak leányaik — a patronne ugyanis plumassière volt.

Másik válfaja a keritőnének a *zenetanitónő*. Névjegyeket nyomat, s ily hirdetéseket tesz közzé: "*Madame X. hónaponként 10 francért kiképez a zongorában, az énekben etc.*" Apró polgáremberek a díj kicsinysége által elcsábitva, e zeneiskolába adják gyermekeiket. A leczkékre aztán jönnek *műértők*, *impressáriok* etc. Az, ki az iskolában kitartja, kap aztán egy szerződtetést — a félvilágba. — Egy ily növendéknek mondá egyszer egy tanitóné: "*Ön jól énekel lelkem, de nagyon szigorú a férfiakkal!*"

Harmadik neme a keritőnőnek — kissé alacsonyabb szinvonalán a társadalomnak — vagy keritőnek, mert itt már a férfiak is beleelegyednek a mesterségbe — a *cselédszerző*. Többnyire fiatal leányokat hozatnak a vidékről, kiket fényes ajánlatok igéretével fogdostatnak össze ügynökeik által. A többit már képzelhetjük magunknak.

A proxénétismus utolsó fokán állanak Párisban a *pinczérek, bérkocsisok* stb. Némely hirneves kávéházban oly természetes hangon kérnek a pinczértől egy *nőt*, mintha ez a czikk az étlapon állana. Az indóházakban gyakorta érkeznek vidéki utasok, kik a kocsisnak minden utasitásul odavetik az *"ou vous voulez-t!"* — *"Értem!"*

Egy egész külön castot képeznek ezen alvilágban a *pousseur*-ök (segítők). E mesterség jelszava: *segíteni egy nőt czéljai elérésében.*

Az első fokot képezik ez üzletágban a helyiség-bérlők, hôtelierk, chambres garnies tulajdonosok, szállás-adók, a vendéglősök, kik cabinet-kel rendelkeznek etc., ide kell ismét számítani még a bérkocsisokat is.

Következik aztán a *loueur*, a bérbeadó — egy kereskedő, ki fehérnémüt, öltözéket, asztalkészletet, butort, hamis és *igaz ékszert*, de még *bankjegyet* is ad kölcsön. — A Préfecturánál láttunk egy számlát, melyet itt már curiosum kedvéért is közlünk:

Egy fésülő-köpeny	*300 franc.*
Egy éjjeli ing	*110* »
Hat közönséges ing	*210* »
Tizenkét alsószoknya	*330* »

Az összesnek becsértéke 250 franc volt, s a kereskedő még meg is tartotta holmiját! . . .

Egy eloquens árjegyzékből másoljuk:

Folyó árak (bérlet).

Egy fejdísz	*30 franc.*
Egy gyűrű	*10* »
Egy karperecz	*15* »
Egy diadéme	*100* »
Egy broche	*10* »
Egy aigrette	*90* »
Egy óra lánczczal együtt	*30* »
Egy 1000 francos bankjegy "mutatni" .	*100* »

A segitők legmagasabb fokán áll a *tapissier*, ki egy elegans szállást bérel, azt pazar fényüzéssel bebutorozza, livrés inast, kocsist, telivér fogatot állit ki — s mindezt bérbeadja. Az ember nem tudja, min bámuljon inkább, azon, a ki bérbe adja — vagy azon, a ki kibérli?

Végre a prostitutió szörnyéről kell emlitést tennünk: az *anyáról*. Az eset, hol az anya feláldozza gyermekét, igen gyakori. — Egy ily anyát a rendőrség egyszer egy cabinetben ért, hol épen két általa fogott urnak volt leányát oda dobandó. — Hány éves? — kérdé az inspecteur a leánytól. — 16, válaszolt ez. — Hogyan, kiskoru vagy? s te ezt nem mondtad nekem? — vágott közbe az anya. — A törvénykezés ugyanis igen szigoru, ha a csábitás vagy keritésben kiskoruról van szó; ellenben egészen semmis, ha az illető már nagykoru.

A rendőrség e bűnöknél, az igazat bevallva — csak nagyon scandalosus esetekben lép közbe; a systematicus ellenőrzésre jelen ereje nem elégséges.

Szokásszerü csábitásokért prostituálásra — mint a hivatalos elnevezés hangzik, elfogattak:

1855-ben	84
1861 »	168
1867 »	58
1869 »	34-en.

A proxenitától a *fenntartó*-hoz (souteneur) — csak egy lépés van.

Nincs prostituált, legyen az bár a legmagasabb cocodesvilágból, kinek ne legyen egy fenntartója. A prostitutió e fontos személyiség nélkül nem is képzelhető. A fenntartó ép oly társadalmi fekély, mint a szorosan vett prostitutió. Ki ez ügyet közelebbről tanulmányozta, azelőtt világos, hogy ha a prostitutió türetik, akkor a fenntartót eltörülni nem lehet: mert előbbinek, mondjuk ki, szüksége van az utóbbira; mert a prostituáltak mindenféle tettleges bántalmaknak vannak kitéve. Emlé-

kezzünk csak vissza *Philippe*-re, ki 5 ily leányt gyilkolt meg. Lopások, rablások: napi dolgok.

Soha rabszolga a felügyelő korbácsa alatt nem volt nagyobb uralom alatt, mint a leány a fenntartó kezei közt. Ha egyszer elfogadta őt védnökének, ugy többé le nem rázhatja magáról. Nem lenne életéről sem biztos.

Hihetetlen, de az az eset is előadta már magát, hogy a nő szerelmes volt fenntartójába. Egy ily nőtől, kit fenntartója kegyetlenül megvert volt, kérdezték a rendőrségnél: hogy ki fog-e vele békülni? — Hogyne — volt a válasz, hisz ha őt is elveszteném, nem lenne senkim e világon!

A fenntartó a régi időkben egy herculesi erejü ficzkó volt; most többnyire nyápicz gyerkőcz, munkakerülő munkás, ki fortély s egy mindig nyitott kés segitségével dominál. Ezek az emberek többnyire más gazsággal is tetézik bűneiket; a legtöbb egyszersmind tolvaj is. — A nagy gonosztevők közt kevés akadt, ki előbb ne lett volna fenntartó. A rendőrség azért kétszeres felügyelet alatt tartja őket.

Szigoruan tiltva van a prostituáltaknak fenntartójukkal együtt lakni. A szabadházakba pedig lábukat sem szabad betenni.

A fenntartó mindig védencze keresetéből él; jövedelmét ellenőrzi s megosztja. Sokszor játsza a keritő szerepét is.

STATISTIKA.

1868-ban orvosi kezelés alatt voltak: és pedig

Saint-Lazare	1694
Lourcine	3185
Midi (férfiak számára)	1024

Ezen 3 kórház kizárólag syphilis betegeknek szolgál. A többi 15 polgári kórházban kezeltetett még 1551 venericus beteg.

A 4 katonakórház (Val-de-Grace, Gros-Caillou, St. Martin, Vincennes) ugyanezez évben 1907 katonát gyógyitott.

Hozzá számítva a nevezett kórházakhoz a Seine-et-Oise Départementban lévő kórházak s a testületek, társulatok, nemzetiségek, magánosok ápoldái s betegházai stb.-ben kezelt összes syphiliticus betegek számát, ugy 1868-ban körülbelől 9500-ra kell azok számát tennünk. E számban azonban csak a belső betegek (többnyire fekvő betegek) foglalvák; — ha a kijáró, továbbá a magán-orvosok által kezelt betegeket is hozzáfoglaljuk, úgy minden túlzás nélkül tehetjük a Párisban venericus bajokban szenvedő emberiséget évenként 50.000 főre!

Daczára ezen ijesztő számoknak, a prostitutio Párisban mégis *kevésbé veszélyes* a közegészségre nézve, mint Európa többi nagy városaiban, névszerint London, Berlin, Bécsben.

A párisi ifjúságnál — különösen a Quartier Latinben — a venericus bajok a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak, — a mint hogy a prostitutio, mint egy párisi igen elmésen s híven megjegyzé — *csak a provinciálisok s idegenek számára van Párisban!*

A szabadházak s a beirtak különösen tisztán vannak tartva, a mi a következő arányokból világlik ki:

1855-ben	találtatott a beirtaknál	1	beteg	43.323	közül	
1860-ban	» » »	1	»	65.175	»	
1866-ban	» » »	1	»	137.064	»	
1867-ben	» » »	1	»	78.492	»	
1869-ben	» » »	1	»	59.913	»	

Hasonlítsuk most ehez az *insoumise*-eknél talált betegségi arányt:

1855-ben	1	beteg	3.02	közül
1860-ban	1	»	3.81	»
1866-ban	1	»	4.60	»
1867-ben	1	»	3.02	»
1869-ben	1	»	2.36	»

A háború s a Commune a 70-es évek elején az arányokat igen megrontotta; jelenben azonban az 1869-ki helyzet ismét eléretett.

A felügyelet alatt nem lévő leányoknál a *valóságos arány* a közlött hivatalosoknál tetemesen *jobb*. A hatóság rendes látogatásokat ezeknél nem tarthatván, fennti számok csak a kényszer-vizsgálatok eredményei az elfogottak, a feljelentettek s a gyanusoknál. Ezen kényszer-vizsgálatok mindössze csak 2000-re rugnak évenkint. Mi ez 50.000 nővel szemben!

A beirtak, a szabadosokkal ellenkezőleg, igen szigorú orvosi felügyelet alatt állanak. 1869-ben 106.579 látogatás tétetett nálluk, s az egész évben csak 519 találtatott betegnek. Itt az arány a legkedvezőbb.

A Préfectura közerkölcsök osztályának orvosi kara áll jelenben 15 orvos s 1 főorvosból. A szám a feladathoz mérve kevésnek mondható.

A Dispensaire de salubrité (orvosi vizsgahely) a Rendőr-Préfectura épületében van, külön bejárással az utczáról. Vizsgálatok minden nap tartatnak — s kivévén a lakásoni (helyi) látogatásokat, díjmentesek.

A hanyag orvos szigorúan büntettetik. Az orvosok fizetése középleges, 3—6000 franc.

A DÉPÔT.

Páris összes fogházai a Rendőrfőnökség alatt állanak; valódi Rendőr-fogház azonban csak egy van, az ugynevezett *Dépôt*, melyről itt bővebben fogunk foglalkozni. — Csupán hírük végett emlitjük meg: *Mazas-t*, nagy, uj fogház, 1000 cellával; a *Roquette*-t sulyos fogságra itéltek számára (a guillotine ez előtt szokott 1850 óta felállittatni); *Pélagie*-t, a politikai s sajtóelitéltek speciális helyét; s *St.-Lazare* női fogházat. A *Dépôt*, az igazságügyi palota (Palais de Justice) s a Rendőr-Préfectura közt fekszik, mind kettővel szoros összefüggésben. — A Dépôt jelenlegi formájában uj, s a 60-as évek végéről datálódik; a Commune tűzpróbájában jelentékeny károkat szenvedett, melyek azonban ma már teljesen, s pedig előnynyel vannak kipótolva.

A Dépôt-nak van külön férfi s női osztálya; előbbi 5—600, utóbbi 150—200 személyre. Ha veszszük, hogy a Dépôt-ban csak 1—8 napig tartóztatik le valaki, t. i. addig, mig ügye a törvényszék elé nem jön, ugy az relativ tágasnak mondható. A localitások jók, a tisztaság s rend mintaszerü. — Részint közös termek, részint kisebb szobák és cellákra van osztva. A veszélyes gonosztevők a legszigorubb fegyházi felügyeletet találják, mig a malancontrosus idegen egy szállodában képzeli magát. (Volt rá eset, hogy egy kiszenderedett orosz nábob reggel egész naturális hangon szólitotta — a pinczért!) — Egy szóval, a befogottak külsejük s nevelésük szerint helyeztetnek el. — Egy jól berendezett vendéglő ételek s italokkal igyekszik csillapitani

a felháborodott kedélyeket. Persze, az *extra*-szoba s restaurátió separát fizettetik, de igen mérsékelt árak szerint.

Ha valami hibázik a Dépôt-ban, az a nap s a levegő. Két roppant épület közé lévén beékelve, a napsugarak csak perpendiculáris uton hathatnak be; de azért koránt sincs sötétség a Dépôtban, s másrészről az időzés igen kurta lévén, komolyabb panaszra ez okot nem szolgáltathat.

De mily előny azért közvetlen szomszédsága a Rendőrfőnökség s a Palais de Justice-szel! Semmi időveszteség, a szállitás más minden alkalmatlansága s veszélyessége kizárva; — rendőrök, államügyészek, vizsgáló-birák egy folyosón át jönnek és távoznak! — Ugy a Simple Police (Rendőrszék), mint a Tribunal Correctionnel (Fenyitő-törvényszék)-hez a vádlott hajadonfővel s száraz lábbal, egy Garde de Paris fedezete alatt jut! Mily költségkimélés!

A Dépôtból még soha senki sem szökött meg. Az épitész ugy csinálta a tervet, hogy annak csak egy kapuja van, ablakai pedig mind be, az udvar felé nyilnak, s a mint már emlitettük, minden oldalán a Préfectura s Igazságügyi palota veszik körül, melynek meg minden folyosóján őr és katona. — A kapun, melynek kinyitását kérelmezni kell, belépve, egy második rostélyzott kapunál állunk meg, előtte a tágas *prétoire* (csarnok); igazgató, őrszoba, konyha stb., szóval az egész administrátió ezen belső kapun kivül fekűsznek, s rajta át csakis egy jegy leadásával lehet lépni, legyen ez látogatási engedély, vagy *feuille d'écrou* (letartóztatási igazolvány). — Hivatalnokok, birósági tagok, csak egyenruhában, szolgálati jelvényükkel, bocsáttatnak be.

A férfi-osztály rendes börtönőrök felügyelete, a női-osztály St. Joseph-apáczák vezetése alatt áll. — Utóbbiak távirati összeköttetésben állanak egy őrszobával, mely a küszöbnél van elhelyezve s minden pillanatban kész assistentiát nyujtani a szűzeknek.

Minden letartóztatott egy számot kap érkeztével, a név a fogház belsejében egészen ismeretlen. Az incarcerálás, extractió,

instructió s liberátió csakis e szám alatt történik. A *tableau de mouvement* (forgalmi tábla) — távirati összeköttetésben az igazgató szobájával — jelzi a jelenlevőket, a betegeket, a vizsgálaton, törvényszék előtt levőket, az üres vagy occupált cellákat stb. — Ugy belől minden perczben lehet tudni, hogy ki van kivül, mint kivül (az őrszobában, az igazgatónál), hogy ki van belől. — A bent levő örök egy villany-jelzésére a főkapu bezárható. — Elme-betegek számára vannak observáló szobák. — Két orvosnak szüntelen az infirmière, (ápoldá)-ban kell tartózkodni. — Fürdők sem hibáznak.

A Dépôt foglyait, azokon kivül, kiket a szomszéd helyekről egyenesen kisérnek oda be, a rendőr fő- s mellék-állomásokból kapja. Külön e czélra construált *celluláris kocsik* (voiture cellulaire) járnak-kelnek naponként 4-szer s szedik fel a rendőrállomások fogdáiban letartóztattakat.

Ezen celluláris kocsik közepén egy folyosó nyúlik el, melyből jobbra-balra faburkolattal egymástól elválasztva, nyilnak — számszerint 12—14, a cellák, persze csakis épen annyi helyet engedve, a mennyi a leülhetésre szükséges. Az egész kocsin nincs egy ablak sem, s a világitás felülről történik. A kocsi hátulján nagy emelkedett szabad-ülés látható, melyen egy börtönőr foglal helyet, mig másik társa a kocsi belsejében, a folyosón őrködik, illetőleg utasait az ajtó-ablakocskán (judas) át observálja. — Hasonló beosztásu celluláris waggonok léteznek a foglyok szállitására a vasutakon.

A Préfectura engedelmével minden fogházat meg lehet látogatni, kivévén a St. Lazare-it (prostituáltak számára), hová még a rendőri hivatalnokoknak is csak kiküldetés alkalmával lehet bejutni. — A fegyházi régime Párisban mindenhol igen szigoru. — A celluláris fogság kettősen számittatik; egy huzamban azonban csak 3 évig maradhat valaki magán-fogságban, mely után ½ évig közös fogságba jön. — Szökések alig fordulnak elő; őrültség s öngyilkosság azonban nem oly ritkák.

A Morgue.

A talált hulláknál az első mi a Rendőrséget foglalkoztatja: a személyazonosság kideritése. Ez irányban semmi sem tehet nagyobb szolgálatot, mint a Morgue (halottas ház), hová a hulla közszemlére kitétetik. Felette ritka eset, hogy a hulla valaki által fel ne ismertessék, vagy legalább valamely kiinduló pontul szolgáló felvilágositás, magyarázat stb. ne nyeressék.

Egy Rendőrfőnök van megbizva a depositiók felvételével. A teremben a Sûreté ügynökei járnak-kelnek, azon régi, de mindig igaz axiomát tartva szem előtt: Hogy ritka gyilkos az, ki áldozatát meg nem jönne tekinteni!

A Morgue egyébiránt törvényszéki bonczhelyül szolgál még, s egy chemiai laboratorium is van benne a törvényszéki vegyészi kisérletek végett.

Hordárok, házalók stb.

Engedély nélkül semmiféle üzletet sem szabad az utczán vagy más közhelyeken gyakorolni. — Az engedély a Rendőrfőnökség I. Divisiója által állittatik ki s érte egy beiratási díj, valamint évenkint bizonyos megszabott taxa fizetendő. — A külső jel egy réz-éremből (médaille) áll, mely a mellen hordandó. Rajta a rendszám s a kelet éve, s a Főnökség czime állanak.

A házaló könyvárusoknak csak oly könyvet vagy képet szabad árulni, mely a Belügyminiszterium *Estampille de Colportage* bélyegével van ellátva. — Az ujság-kihordó, házaló könyvárusnak tekintetik s betiltott lapokat házhoz nem hordhat.

BÉRKOCSIK.

Minden kocsi, mely az utczán állomásoz, fizet a Rendőrfőnökség pénztárába naponként 1 francot. Ezen díjért a Rendőrség feltisztitja az állomási helyet s egy felügyelőt (surveillant) tart ott, ki a jelenlevő kocsik számait 10—10 perczenként felirja, a mi a leghathatósb ellenőrzés a gazdákra nézve.

Állomásozni csakis a megjelelt állomási helyen lehet s csak annyi kocsinak, a mennyit a Rendőrség megszabott. Egy kocsi sincs bizonyos előre meghatározott állomáshoz kötve.

Az állomáson étetni szorosan tilos; a kocsisnak mindig helyben kell lenni, készen az indulásra.

A kocsisnak *személyes hajtási engedélyre* van szüksége; e nélkül valakit felfogadni a gazdának nem szabad. Ez engedély előfeltételei: becsületesség, józanság, jártasság a hajtásban és, végre, a város topographiájának tökéletes ismerete. A két első kelléket a Rendőrség saját kutforrásaiból meriti, utóbbiakból vizsga tartatik. A kiadott engedély *Permis de Conduire*-nek neveztetik.

A kocsi dimensiói (magassága, szélessége, hossza) szorosan körül vannak irva; a meg nem felelő kocsi visszautasittatik. A kocsi constructiója is vizsgálat tárgyát képezi; különösen a tengelyek, a ruganyok s a rúd solidságára hat ki a hatóság figyelme. Csak ezek után kapja meg a kocsi illető számát, mely a *Fourrière*-ben (speciális Rendőri hivatal) rendőri közeg által festetik reá. A forgalomból kivett kocsiról a szám szintén ezen

hivatalban vakartatik le. Az igy szabaddá lett szám a legközelebbi kocsinak adatik.

Az adott szám *folyó* száma a kocsiknak, minden tekintet nélkül az engedélyesre, t. i. annak többi kocsi-számaira nézve. Kivétel csakis a *Compagnie Générale*-ra létezik, melynek kocsijai kizárólag az 1—5000-ig rugó számokat viselik.

Kocsitartásra engedély csak a szükséghez képest adatik. Ma 13,500 engedély-szám van Párisban.

A vállalkozó (entrepreneur) felelős kocsisaiért, s az utóbbit sujtó pénzbirságok mindig a vállalkozón vétetnek meg.

A vállalkozó köteles bizonyos *minimumot* mint fizetést adni a kocsisnak, hogy ez ne legyen kizárólag a közönség zsebére utalva.

Az árszabályzat *idő* és *járat* (course)-ra van osztva,* s megkülönbözteti a 2 és 4 ülésü kocsikat. (Lásd a következő lapon.)

Büntetések. A kocsist illetőleg: Pénzbirság; megvonása bizonyos időre a hajtási engedélynek; ennek végleges elvesztése. — A vállalkozót illetőleg: pénzbirság; a kocsi vagy ló (ha elcsigázott) letiltása; a szabadalom visszavétele.

Felszólamlások. Ezekhez mindig csatolandó a beülésnél a kocsis által átadandó jegy. — Felszólamlások a Préfectura II-ik Divisiója 3-ik Bureaujához intézendők. Elégséges levélben irni. Az előadottak bizonyitására egy jegyzőkönyv vétetik fel.

(Ordonnances de Police, 1866. máj. 26, 31., aug. 1. és 1872. aug. 13.)

* A *voiture de place* és *voiture de remise* közti árkülönbség megszünt, miután megszünt a valóságban már maga a *voiture de remise* is.

TARIF MAXIMUM DANS L'INTÉRIEUR DE PARIS

De 6 heures du matin, en été
(du 31 mars au 1er octobre)
et de 7 heures du matin, en hiver
(du 1er octobre au 31 mars)
à Minuit 30 minutes

De Minuit 30 minutes à 6 h. du matin, en été (31 mars au 1er oct.) et à 7 h. du matin, en hiver (1er oct. au 31 mars)

Désignation des voitures	La course	L'heure	La course	L'heure
	fr.	fr.	fr.	fr.
Voitures de place et Voitures de remise chargeant sur la voie publique :				
A 2 et 3 places	1.50	2.—	2.25	2.50
A 4 et 5 places	1.70	2.25	2.50	2.75
Voitures de remise prises dans les lieux de remisage :				
A 2 et 3 places	1.80	2.25	3.—	3.—
A 4 et 5 places	2.—	2.50		

TARIF MAXIMUM AU DELA DES FORTIFICATIONS

(Bois de Boulogne, Bois de Vincennes et Communes contiguës à Paris)

De 6 heures du matin à Minuit, en été
(du 31 mars au 1er octobre)
De 6 heures du matin à 10 heures du soir, en hiver
(du 1er octobre au 31 mars)

Quand les voyageurs rentreront avec la voiture à Paris		Quand les voyageurs quitteront la voiture hors des fortifications
	La course et L'heure	*Indemnité de retour*
	fr.	
Voitures de place et Voitures de remise chargeant sur la voie publique :		
A 2 et 3 places	2.50	1 franc
A 4 et 5 places	2.75	
Voitures de remise prises dans les lieux de remisage :		
A 2, 3, 4 et 5 places	3.—	2 francs

TARIF DE L'INDEMNITÉ POUR LE TRANSPORT DES COLIS

Pour 1 colis	25 centimes
— 2 colis	50
— 3 colis et au-dessus	75

ZÁRÓRÁK.

Üzleti helyiségekre éjfél után ½ óra.

Szinházak, báltermek stb. (rendkivüli előadásokat kivéve) éjfél.

Kávéházak, vendéglők, korcsmák 1—½2-ig.

Farsang alatt adatnak ki bizonyos számu *éjjeli engedélyek* (Permission de nuit), melyért ugy mint az 1 órántuli (½2-ig) engedélyekért külön díj fizettetik.

RENDŐRI TÖRVÉNYSZÉK.

(Tribunal de Simple Police.)

A Code d'Instruction Criminelle 137. s következő §§-ai szerint itél: minden az uteán (voie publique) elkövetett kihágások (contravention), vagy a rendőri szabályrendeletek meg nem tartásából következett vétségek felett. (Részletezve a Code Pénal IV-ik könyvében.)

A birság 15 francig, a fogság 5 napig terjedhetnek.

A Rendőri Törvényszék áll Párisban: egy elnök s három Rendőrbiztosból, kiket a Préfet előterjesztésére az Igazságügyminiszter nevez ki.

FÜGGELÉK.

I.

POLICE PRIVÈE.

(MAGÁN-RENDŐRSÉG.)

Igen, Párisban ez is van: a hivatalos mellett a magánosok Rendőrsége! Az első hallásra kissé furcsának tünik fel az idegen fülnek, ugyebár? — Azonban a modern Babylonnak szövevényes élete nem egy ily excentricus intézményt szült már, s a jó párisi inkább mosolyog, mint haragszik az ily dolgokon...

Magától értetődik, hogy a Magán-Rendőrség titokban működik. Az *igazgató*, ki egy az élet minden retortáin keresztülment s eléggé saturált egyéniség — gyakran változtatja lakását, mert a Rendőrséget (a hivatalost!) sok oka szokott lenni kerülni.

Házmester népség, hűtlen cselédség segéd-eszközei a Magán-Rendőrségnek. Ezek által tudja meg az *igazgató*, hogy mi történik a házban, a családokban? Valami *irrégulàris* adja magát ott elé, ugy nyomban küldi *körözvényét*.

(Ime egy ily circuláre a kezemnél lévő eredetiről híven másolva.)

CÉLÉRITÉ DISCRÉTION. Paris, le 1873. PROVINCE ÉTRANGER.

Monsieur,

Monsieur Millet a l'honneur de se recommander à vous dans le cas où vous auriez besoin de ses services.

Il s'occupe exclusivement d'affaires particulières intimes et privées.

Il se charge spécialement de Surveillances et de Recherches dans l'intérêt des familles, afin de pouvoir affirmer ce dont on doute et qu'on ne peut vérifier soi-même.

Ses principales Surveillances s'exercent surtout sur les personnes en désaccord; les dissipateurs; les employés et commis infidèles ou dérangés; les débiteurs etc.

Plus de vingt années de pratique mettent à même Mr. Millet de pouvoir fournir les renseignements qui lui sont demandés, et de procurer à chaque partie le pouvoir d'agir selon ses droits respectifs.

L'intuition absolue de la chose, une discrétion à toute épreuve, ont su faire apprécier les services que, à un temps donné, peut rendre Mr. Millet.

Honoré de la confiance du haut commerce et des principaux notables tant de Paris que de la Province, il espère que vous daignerez lui accorder ou lui continuer votre confiance.

Recevez, Monsieur,
les salutations empressées de votre très humble serviteur

Millet,
Rue de Rivoli, 186, en face les Tuileries.

Először az *udvarló* szokta megkapni e curiosus papirost, s ha a *siker* minden számitás ellenében kimaradt volna, következnek a nő, a férj .... A chantage ezen neme elől sincs más menekülés, mint a Préfectura.

De van a Magán-Rendőrségnek hasznos oldala is. Igy p. o. kereskedők nem egyszer folyamodnak *felvilágositásért* segédeiket illetőleg; mások kerestetik ösmeretlen szüleiket, rokonaikat etc.

A Préfectura azért különbséget tesz az *igazgatók* közt. Vannak, kiket halálra üldöz; mig másokat tolerál — azon axiomát tartva szem előtt: "hogy jobb az ösmert rosz, mint az ösmeretlen".

II.

ORDONNANCE DE POLICE.

Concernant les Théâtres.

Exploitation.

Réception de la Salle. — Service d'ordre et de Police.

XXI.

L'ouverture d'un théâtre ne peut avoir lieu qu'après qu'il a été constaté par nous que la salle est solidement construite et dans des conditions suffisantes de sûreté, de salubrité, de commodité.

Des modifications apportées ultérieurement dans la construction, dans la division et dans les distributions intérieures nécessiteraient un nouvel examen avant l'ouverture.

XXII.

Les agentes de l'autorité supérieuer devront être mis à même d'exercer dans chaque théâtre une surveillance quotidienne, tant au point de vue de la censure dramatique que dans l'intérêt de l'ordre et de la sécurité publique.

XXIII.

Il y aura un bureau pour les Officiers de Police et un corps-de-garde.

XXIV.

Un Commissaire de Police est chargé de la surveillance générale de chaque théâtre.

Une place convenable lui sera assignée dans l'intérieur de la salle.

XXV.

Tout individu arrêté, soit à la porte du théâtre, soit à l'intérieur de la salle, doit être conduit devant le commissaire de Police qui statuera.

XXVI.

La Garde de Police est spécialement chargée du maintien de l'ordre et de la libre circulation au dehors du théâtre, ainsi que de l'exécution des consignes relatives aux voitures.

Elle ne pénétrera dans l'intérieur de la salle que dans le cas où la sûreté publique serait compromise ou sur la réquisition du Commissaire de Police.

XXVII.

Il y aura dans chaque salle de spectacle un service médical organisé conformément à l'arrêté de police du 12 mai 1852.

XXVIII.

Le service des sapeurs-pompiers s'effectuera conformément à la consigne générale du 20 juillet 1862, approuvée par nous.

Des cadrans-compteurs servant à constater les rondes faites pendant la nuit, seront placés dans l'intéreur des théâtres sur les points que désignera le commandant des sapeurs-pompiers.

Entrée. — Police Extérieure.

XLI.

La salle devra être livrée au public et la représentation commencera aux heures indiquées sur l'affiche.

Les bureaux de distribution des billets devront être ouverts au moins une demi-heure avant le lever du rideau.

XLII.

Il est défendu d'introduire des spectateurs dans la salle avant l'ouverture des bureaux.

Aucun spectateur n'entrera que par les portes ouvertes au public.

Les files d'attente seront établies hors de la voie publique.

XLIII.

Il est défendu de s'arrêter dans les péristyles et vestibules servant d'entrées aux théâtres et de stationner aux abords de ces établissements.

XLIV.

Il ne peut y avoir pour le service public, à l'entrée des théâtres que des commissionnaires médaillés par nous et porteurs de leurs insignes règlementaires.

Prohibition de vente de billets ou contremarques sur la voie publique.

XLV.

La vente et l'offre de billets ou contremarque et le racolage, ayant ce trafic pour objet, sont formellement interdits sur la voie publique.

XLVI.

Tout individu trouvé vendant ou offrant des billets ou contremarques sur la voie publique ou racolant pour en procurer aux passants, sur lieu ou dans une localité quelconque, sera conduit devant le Commissaire de Police qui avisera.

Dépôts d'armes, cannes et parapluies au vestiaire.

XLVII.

Il est défendu d'entrer au parterre et aux amphithéâtres avec des armes, cannes ou parapluies. Un vestiaire destiné à recevoir ces objets en dépôt sera établi dans chaque théâtre, de telle sorte que la circulation ne sois pas gênée.

Un exemplaire du tarif fixé par l'arrêté de Police du 10 décembre 1841 sera affiché au vestiaire.

Police intérieure de la salle et de la sortie.

XLVIII.

Il est enjoint aux directeurs de faire fermer pendant le spectacle les portes de communication de la salle aux coulisses, aux foyers particuliers et aux loges des artistes, où il ne doit être admis aucune personne étrangère au service du théâtre.

Une clef de la porte communiquant de l'intérieur de la salle à la scène sera mise, avant la représentation, à la disposition du Commissaire de Police de service.

XLIX.

Il est défendu de placer des sièges, chaises ou tabourets dans les passages ménagés pour la circulation, notamment des personnes se rendant à l'orchestre, au parterre, aux galeries et aux amphithéâtres.

L.

Il est défendu de parler ou de circuler dans les corridors, pendant la représentation, de manière à troubler le spectacle.

LI.

Il est également défendu, soit avant, soit après le lever du rideau, de troubler l'ordre en causant du tapage, en faisant entendre des interpellations ou des clameurs.

LII.

Les spectateurs ne peuvent demander l'exécution d'un chant, morceau de musique ou récit quelconque qui n'est pas annoncé dans les affiche du jour.

LIII.

Nul ne peut avoir le chapeau sur la tête lorsque le rideau est levé.

LIV.

Il est défendu de fumer dans les salles de spectacle et sur la scènes.

LV.

Toutes les fois que dans une représentation on devra faire usage d'armes à feu, le Commissaire de Police s'assurera qu'elles ne sont chargées qu'à poudre.

LVI.

Il ne peut être annoncé, vendu ou distribué dans l'intérieur comme à l'extérieur des salles de spectacle, d'autres écrits que des pièces de théâtre portant l'estampille du ministère, et les programmes du spectacle, journaux et imprimés dont la vente et la distribution ont été dûment autorisés.

LVII.

Les objets perdus par le public et trouvés dans l'intérieur des salles de spectacle par les ouvreuses ou employés du théâtre, qui n'auront pu, pendant la représentation, être remis au Commissaire de Police de service, devront être déposés le lendemain au bureau du Commissaire du quartier où est situé le théâtre.

LVIII.

A la fin du spectacle, toutes les portes latérales et autres issues séront ouvertes pour faciliter la sortie du public.

Les battants de ces portes devront s'ouvrir en dehors, et leurs abords,

tant à l'intérieur qu'à l'extérieur, seront constamment libres de tout obstacle ou embarras.

Toutes les portes des loges s'ouvriront de l'interieur et à la volonté des spectateurs.

LIX.

Il est expressément défendu aux directeurs de faire cesser l'éclairage dans l'intérieur de la salle, dans les escaliers, corridors et vestibules avant l'entière évacuation du théâtre.

LX.

Des lampes brulant à l'huile, contenues dans des manchons de verre, allumées depuis l'entrée du public jusqu'à la sortie seront placées en nombre suffisant, tant dans la salle que dans les corridors et escaliers, pour prévenir une complète obscurité, en cas d'extinction subite du gaz.

Heure de clôture.

LXI.

L'heure de clôture des représentations théâtrales est fixé à minuit précis en tout temps.

Dans le cas de représentations extraordinaires où à bénéfice, il pourra être dérogé à la règle, mais sur la demande expresse que devront nous adresser les directeurs.

Circulation des Voitures.

LXII.

Les voitures ne peuvent arriver aux différents théâtres que par les voies désignées dans les consignes.

Il est défendu aux cochers de quitter, sous quelque prétexte que ce soit, les rènes de leurs chevaux pendant que descendent et montent les personnes qui occupent la voiture.

LXIII.

Les voitures particulières ou retenues, destinées à attendre jusqu'à la fin du spectacle, doivent aller stationner sur les points assignées.

LXIV.

A la sortie du spectacle, les voitures qui auront attendu ne pourront se mettre en mouvement que lorsque la première foule se sera écoulée.

LXV.

Les voitures de place ne chargeront qu'après le défilé des autres voitures.

LXVI.

Aucune file de voiture ne pourra aller qu'au pas et sur une seule file jusqu'à ce qu'elle soit sortie des rues qui avoisinent le théâtre.

Par le Préfet de Police,
Le Secrétaire Général :

Signé : *G. Jarry.*

Le Préfet de Police :

Signé : *Boittelle.*

Dr. BALLAGI GÉZA